ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1993 йил 1 апрель
ПАЙШАНБА
№ 37 (5.480).
НАРХИ: ОБУНАЧИГА 3 СЎМ, СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

БОШ ВАЗИР ТАШРИФИ

31 март куни Малайзия Бош вазири Махатхир бин Муҳаммад бошлиқ расмий ҳукумат делегациясининг Ўзбекистон Республикасига ташрифи бошланди.

Ўзбекистон Республикаси ва Малайзия подшолиги давлат байроқлари ҳилпираб турган пойтахт тайёрагоҳида Малайзия Бош вазирини Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳамда Бош вазир А. Муталов, ташқи ишлар вазири С. Сафоев, Тошкент шаҳри ҳокими А. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов меҳмонни Ўзбекистон ҳукумати аъзолари ва хорижий давлатларнинг Тошкентдаги ваколатхоналари вакиллари билан таништирди.

Малайзия Бош вазири Махатхир бин Муҳаммад мамлакатимиз раҳбарига ҳукумат делегацияси аъзоларини тавсия этди.

Малайзия подшолиги ҳукумат делегациясида мамлакатдаги етакчи вазирликлар, тармоқлар ва корхоналарнинг раҳбарлари, олимлар, ишбилармонлар бор. Улар Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар жараёнини ўрганади, мамлакатимиздаги сиёсий-ижтимоий вазият билан танишади ва юртимиздаги тарихий осориатиқаларни зиёрат қилади.

Бош вазир ташрифи давомида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ўтган йили Малайзия подшолигига сафари чоғида имзоланган бир неча шартнома ва битимлар силсиласига янги ҳужжатлар қўшилиши кўзда тутилмоқда.

Давлат бошлиғи ва ҳукумат раҳбари тайёрагоҳда оммавий ахборот воситалари вакилларининг саволларига жавоб бердилар.

Делегацияни кутиб олувчилар орасида Малайзия подшолигининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Муҳаммад Хорун бор эди.

(ЎзА).

СУРАТДА: меҳмонларни кутиб олиш пайти.
ЎзА олган сурат.

САХОВАТЛИ ЗАМИН НЕЪМАТЛАРИ — ХАЛҚ ДАСТУРХОНИГА

Ўзбекистон мевалари, сабзавот ва узуми хуштаъмлиги ва тўйимлилиги билан бошқа юртларда ҳам яхши маълум. Республикада яшовчи ҳар бир кишини бу неъматлар билан қандай қилиб мўл-кўл таъминлаш, иқтисодиётимизни мустаҳкамлаш учун тармоқ имкониятларидан самаралироқ фойдаланиш муаммолари республика сабзавоткорлари, боғбонлари, соҳибкорлари ва қайта ишлаш корхоналарининг ходимлари кенгашида муҳокама қилинди. Кенгаш 30 март куни Тошкентда бўлиб ўтди.

«Ўзмевасабзавотузумсаноати» давлат концернининг раиси А. Х. Тошканбоев ўтган йилнинг якунлари ва бу йилги вазифалар ҳақида маъруза қилди.

Маърузада ва кенгаш қатнашчиларининг нутқларида таъкидланишича, республика раҳбарияти сабзавотчилик, боғдорчилик ва узумчиликни ривожлантиришга зўр эътибор бермоқда. Бу тармоқлардаги иқтисодий ислоҳот, бозор муносабатларининг жорий этилиши ижобий натижалар бермоқда. Кейинги икки йил мобайнида қишлоқ аҳолисининг шахсий томорқалари майдони қарийб уч баравар кенгайди, бу ерлардан асосан сабзавот ва мева етиштириш учун фойдаланилмоқда. Ўтган йили республикадаги оз фойда кўрувчи ёки зарар билан ишловчи юзтадан кўпроқ совхоз жамоа, пудрат, ширкат хўжаликларига айлантирилди. Шу йўл ғоят истиқболли эканини нотиқлар таъкидлаб ўтишди.

Барча деҳқонлар каби сабзавоткорлар, боғбонлар ва соҳибкорларимиз ҳам кўпгина қийинчиликларни енгишларига тўғри келди. Шу туфайли ҳаммаси бўлиб олти миллион тонна мева-сабзавот маҳсулотлари олинди, узумдан ташқари барча турдаги маҳсулотларни етиштириш топшириғи бажарилди. Ҳамма хўжаликларда маҳсулот етиштириш ва ишлаб чиқариш кўпайиб бораётганлиги қувончлидир. Агар республикада гектар бошига ўрта ҳисобда 230 центнер сабзавот олинган бўлса, илғор хўжаликларда бу кўрсаткич 400—500 центнердан ошиб кетди. Айни вақтда айрим жойларда боғ ва экинзорлар, токзор ва иссиқхоналарнинг самараси жуда пастлигини кўрсатувчи мисоллар ҳам айтиб берилди. Ишлар қониқарсиз ташкил этилган, баъзи раҳбар ва мутахассислар ўз вазифаларига масъулиятсизлик билан қараган жойларда шундай бўлганлиги айтилди.

— Ҳозир деҳқонларимизга катта ҳуқуқ ва имкониятлар бериб қўйилган, нимани қачон етиштиришни ўзлари ҳал қилишади, дейилди кенгашда. Бироқ маҳсулот турлари кўпаймаяпти. Бозорнинг талабини кузатиб бориш, хилма-хил маҳсулотлар [illegible] Бу ишни моҳир деҳқонларга топшириб қўйиш, улар билан тез-тез маслаҳатлашиб туриш керак. Бизда бундай миришкорлар кўп.

Қорақалпоғистондаги, Хоразм, Сурхондарё, Бухоро ва бошқа вилоятлардаги боғларнинг аҳволи ночорлигидан ташвишланиб гапирилди. Ҳозир мевали дарахтларни айни тартибга келтирадиган, сийраклашган жойларни кўчат билан тўлдирадиган пайт. Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмасида кўкламда экиш учун турли мевали дарахтларнинг 15 миллионта кўчати тайёрлаб қўйилган — хўжаликлар уларни ўз вақтида экиб олишлари керак. Мевали дарахтларнинг зараркунандаларига қарши курашни кучайтириш ҳам зарур. Шу зараркунандалар кўпайиши оқибатида ҳосилнинг анчагина қисми нобуд бўлмоқда.

Алкоголизмга қарши кампания даврида ўйламай-нетмай кесиб ташланган токзорларни қайта тиклаш — ишнинг муҳим соҳасидир. Бетон устун ишлаб чиқаришни яна йўлга қўйиш зарур.

Республикада сабзавот, картошка ва полиз экинларидан мўл ҳосил олиш учун ҳамма имкониятлар бор. Аммо кўпгина яхши навлар йўқолиб кетди. Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, республика олий ўқув юртларининг олимлари деҳқонлар билан ижодий ҳамкорликда эски навларни қайта тиклаш ва янгиларини яратиш учун кўп иш қилишлари керак.

Кенгаш қатнашчилари маҳсулотни қайта ишлаш масалалари ҳақида гапирар эканлар бу соҳада яхши ишлар қилинаётганини таъкидлаб ўтишди. Бироқ кўпгина корхоналарнинг раҳбарлари ҳали ҳам ишни юриштириб юборганлари йўқ. Бир талай объектив қийинчиликлар, айтайлик, маҳсулотни жойлаш учун идиш етишмаслиги ишга ҳалақит бермоқда, албатта. Польшадан шиша идишлар олиш ҳисобига муаммони қисман ҳал этишга муваффақ бўлинди. Ўзимизда шундай идишларни ишлаб чиқариш йўлга қўйилмоқда. Ғарб фирмалари билан спирт етказиб бериш ҳақида шартномалар тузилди, Ўзбекистонда спирт ишлаб чиқарадиган иккита қурилма олинди. Маҳсулотни оз-оздан қадоқлаб берадиган линия монтаж қилинмоқда, энди маҳсулотимизнинг жаҳон бозоридаги рақобатбардошлиги ошади, республикага валюта тушумлари кўпаяди.

Бизда аҳолини ёзда ҳам, қишда ҳам мева-сабзавот маҳсулотлари билан бир маромда таъминлаб туриш учун ҳамма имкониятлар бор, дейишди кенгаш қатнашчилари. Ҳамма гап шу имкониятларни рўёбга чиқаришда, маҳсулотни аввало ташиш ва сақлашдаги нобудгарчиликни тугатишда қолган. Маҳсулот етиштириладиган ва қайта ишланадиган ҳамма жойларда ҳар бир ходимнинг маҳсулотни нобуд бўлишига йўл қўймасликдан манфаатдорлигини, ишига яраша мувофиқ маош олишини таъминлайдиган иқтисодий шароит яратиш керак.

Юк ташиш хизмати қимматлашиб бораётганлиги мева-сабзавот маҳсулотларини сотишда кўп мушкулликларни келтириб чиқармоқда. Шу сабабли қайси маҳсулотни қачон ички бозорда сотиш ва қачон ташқи бозорга чиқариш манфаатли эканлиги ҳақида ўйлаш, мева ва сабзавотнинг сифати учун курашиш, ҳам эртаги, ҳам ўртаги, ҳам кечки навларни етиштириш ҳақида ўйлаш зарур. Карам ва бақлажонни ҳам, сабзи, патиссон, кўкат ва қулупнай етиштиришдан катта фойда олиш мумкин. Нобудгарчиликка йўл қўймаслик учун Президент Ислом Каримовнинг жойларда кичик-кичик қайта ишлаш корхоналари, цехларини барпо қилиш керак, деган маслаҳатига амал қилиш лозим. Шу маслаҳатга қулоқ солинган жойларда маҳсулотнинг исроф бўлишини камайтиришга, қўшимча иш жойларини ҳосил қилишга муваффақ бўлинди. Бу жойларда яхши даромад олинмоқда.

Кенгашда сабзавотчилик, боғдорчилик ва узумчиликдаги сермеҳнат жараёнларни механизациялаш масалалари ҳам муҳокама қилинди. Афсуски, ҳали экишдан тортиб, ҳосилни йиғиштириб олишгача бўлган жуда кўп ишлар қўлда бажарилмоқда. Республикада ривожланган машинасозлик базаси мавжуд. Модомики шундай экан, деҳқонларимиз саноат корхоналарининг мутахассислари билан биргаликда қишлоқ хўжалигини тежамли ва самарали машина-механизмлар билан таъминлаш муаммосини баҳамжиҳат ҳал этишлари лозим.

Кенгаш қатнашчилари республика қишлоқ хўжалигининг барча меҳнатчиларига мурожаатнома қабул этиб, сабзавот, мева, узум етиштиришга кўпроқ эътибор беришга чақирдилар. Ўзбекистон саховатли заминининг бу неъматларини кўпайтириш мустақил республиканинг бутун иқтисодиётини ривожлантиришнинг яхши омили бўлади.

Кенгашда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков нутқ сўзлади.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов, Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов, республика Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов қатнашдилар.

П. НИШОНОВ, Г. КОВАЛЬ,
ЎзА мухбирлари.

САРА САБЗАВОТ, МЕВА, УЗУМ ВА ПОЛИЗ МАҲСУЛОТЛАРИ МЎЛ-КЎЛ БЎЛСИН!

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ РАИСИНИНГ БИРИНЧИ УРИНБОСАРИ И. ЖУРАБЕКОВНИНГ 1993 ЙИЛ 30 МАРТДА САБЗАВОТКОРЛАР, БОҒБОНЛАР, СОҲИБКОРЛАР, ҚАЙТА ИШЛАШ САНОАТИ ХОДИМЛАРИ КЕНГАШИДА СУЗЛАГАН НУТҚИ

Азиз дўстлар!

Сабзавоткорлар, боғбонлар, қайта ишлаш саноати ходимларининг бундай катта анжумани Ўзбекистон ҳукуматининг қарорига биноан биринчи марта ўтказиляпти. Ҳақиқатан ҳам деҳқончилик-саноат комплексининг бу муҳим тармоғида вужудга келган қатор муаммолар ҳар томонлама муҳокама этилиб, аниқ чора-тадбирлар кўрилишини талаб этади. Биз сизлар билан бугун 1992 йил якунларини танқидий таҳлил этиб, галдаги вазифаларни белгилаб олишимиз лозим.

Мустақил давлатимиз пойдеворини янада мустаҳкамлаш учун аввало иқтисодий база яратиш бугунги кунда энг зарур масала бўлиб турибди. Ўзбекистон иқтисодиётида етакчи ўрин эгаллайдиган деҳқончилик-саноат комплексида, хусусан, қишлоқ хўжалигида, қайта ишлаш саноатида иқтисодий ислоҳотни жадаллаштириш учун ҳукумат томонидан катта-катта тадбирлар амалга ошириляпти.

Қайта ишлаш саноати ходимлари, сабзавоткорлар, боғбонлар бунга жавобан ўтган йили фидокорона меҳнат қилдилар. Йилнинг оғир келишига қарамай, тармоқнинг кўпчилик корхоналари, хўжаликлари республика аҳолисини сифатли мева-сабзавот, узум, картошка ва бошқа маҳсулотлар билан йил бўйи узлуксиз таъминлаб турдилар. Ўтган йили 4 миллион тонна шундай маҳсулот тайёрланди.

Бунга Наманган, Фарғона, Бухоро вилоятлари хўжаликлари самарали ҳисса қўшдилар. Умуман бир қанча вилоятларнинг тайёрлов ташкилотлари, савдо ва қайта ишлаш корхоналари яхши натижаларга эришдилар. Аҳоли томорқа хўжаликларида мева-сабзавот етиштириш кўпайиб бораётганини ҳам алоҳида таъкидлаш керак.

Ўртоқлар!

Энди ҳар бир хўжалик экин майдонларини, маҳсулот етиштириш ҳажмини ўзи белгилаётганини яхши биласизлар. Бунда тайёрланаётган сабзавот, картошка, ҳўл меванинг фақат ярми чекланган нархларда топширилади, қолган қисми эса келишилган нархларда сотилади.

Бундай иқтисодий воситалар маҳсулот етиштиришни кўпайтириш, мева-сабзавот хўжалигини ривожлантириш вазифасини муваффақиятли ҳал этиш имконини беради.

Буларнинг ҳаммаси қишлоқда бозор муносабатларига ўтишнинг бошланиши, холос.

Маълумки, республика аграр ислоҳот ўтказиш йўлида дадил қадам ташламоқда. Қисқа муддатда мулкчилик, ер, фермер хўжаликларини ривожлантириш, ишбилармонлик тўғрисида қонунлар қабул қилинди, яъни зарур қонунчилик ва меъёрий негиз яратилди.

Республика Вазирлар Маҳкамасининг қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш масалаларига доир қарори асосида қишлоқда давлат мулкини мулкчиликнинг жамоа ва давлат тасарруфида бўлмаган бошқа шаклларига айлантириш йўллари белгилаб берилди. Бунда ҳар бир туман ва хўжаликка хос хусусиятлар эътиборга олинади.

1994 йил 1 январга қадар 700 дан ортиқ совхоз ширкатларга ва хўжалик юритишнинг бошқа шаклларига айлантирилиши лозим. Асосий фондлар ва бошқа мол-мулк меҳнат жамоаларининг мулки қилиб берилади. Бу ишларни амалга ошириш учун совхозларнинг банклардан ва маҳсулот етказиб берувчилардан қарзларини тўлаш муддати 20 йилга кечиктирилди. Совхозлар ўрнида ташкил этиладиган хўжаликлар ўз фаолиятларини олдинги йиллардаги қарзлардан қутилган ҳолда бошлайдилар.

Биз янги ташкил этиладиган хўжаликлар яқин вақт ичида пахта, сабзавот ва бошқа маҳсулотларни мўл-кўл етиштирадиган бақувват хўжаликлар бўлади, деб умид қиламиз.

«Ўзмевасабзавотузумсаноати» тизимида 117 совхоз тугатилиб, уларнинг негизида 45 та колхоз, 41 та ширкат, 30 та ижара хўжалиги барпо этилди.

Бу муҳим ишга ҳамма вақт ҳам масъулият билан қаралмоқда деб бўлмайди. Хўжаликнинг фақат номи ўзгартирилиб, хўжалик ички ишлаб чиқариш муносабатлари, бошқарув тизими эскича қолган ҳоллар йўқ эмас.

Вилоятлар, туманлар ва хўжаликларнинг раҳбарлари, мутахассислар бундай ҳолларга чек қўйиб, совхозларни хўжалик юритишнинг бошқа шаклларига айлантиришни энг аввало хўжалик жамоалари ва давлат манфаатларини кўзлаб уқув билан олиб боришлари зарур.

Маҳсулот етиштириш ҳажмини ошириш, сифатини яхшилаш мева-сабзавотчилик хўжаликлари учун долзарб вазифадир. Кўпчилик колхозлар ва совхозларда ҳосилдорлик паст, уларнинг банклардан қарзи эса жуда кўп. Бултур Қорақалпоғистон Республикасида полиз маҳсулотлари харид қилиш 1991 йилдагига нисбатан 35 фоиз, узум-19 фоиз, картошка-14 фоиз, ҳўл мева-4 фоиз, Тошкент вилоятида полиз маҳсулотлари-15 фоиз, узум-24 фоиз камайди.

Тошкент, Қашқадарё, Андижон вилоятларида сабзавот ва полиз маҳсулотлари, Сурхондарё, Тошкент, Андижон вилоятларида картошка харид қилиш камайиб боряпти. Бухоро, Қашқадарё ва Хоразм вилоятларида аҳоли жон бошига 120-130 килограмм сабзавот, 20-27 килограмм мева етиштирилаётганини нормал ҳол деб бўладими?

Республиканинг кўпгина минтақаларида шароит қулай бўлишига қарамай, мева-сабзавот маҳсулотлари етиштириш топшириқлари муттасил бажарилмаётир. Масалан, ўтган йили Бахмал тумани мева етиштириш режасини 28 фоиз, узум етиштиришни 19 фоиз Булунғур тумани тегишинча 23 ва 38 фоиз бажарган, холос.

Суғориладиган ерлар унумдорлигини ошириш муҳим вазифалигича қолмоқда. Кейинги вақтларда органик ўғит солишга, ирригация ва мелиорацияга, алмашлаб экишга, агротехника тадбирларини ўз муддатида сифатли ўтказишга кам эътибор берилаяпти.

Ўтган йили Бухоро ва Қашқадарё вилоятларида картошка ҳосилдорлиги гектар бошига 49—59 центнерни ташкил этгани, Жиззах, Навоий, Сирдарё вилоятларида сабзавот ҳосилдорлиги 150 центнердан ошмаганини тасодиф деб бўлмайди.

Келажакни ҳам ўйлаб иш тутишимиз лозим. Пул маблағлари ва сув ресурслари чекланганига қарамай, давлат янги ерларни ўзлаштириш учун зарур капитал маблағлар ажратди.

Ўтган йил тажрибаси мева-сабзавотчиликда ўсимлик зараркунандалари ва касалликларига қарши кураш яхши ташкил этилмаганини кўрсатди. Катта-катта майдонлардаги узумзорлар касаликка учради. Фарғона водийсида помидор августнинг бошидаёқ касаликка чалиниб, чириб кетди. Турли касалликлар қишлоқ хўжалик экинларига жуда катта зарар етказяпти. Натижада ҳосилдорлик пасайиб, сифатга ҳам таъсир этяпти. Ўтган йили мана шу сабабларга кўра узум ва помидор етиштириш ҳажми бажарилмади. Натижада вино, шарбат ва бошқа маҳсулотлар кам ишлаб чиқарилди.

Зараркунанда ҳашаротлар ва касалликлар тарқалишининг ишончли прогнозлари йўқ, уларга қарши кураш ва олдини олиш ишлари қониқарсиз ташкил этилган. Бу борада биологик кураш усулларига тезроқ ўтишимиз керак. Картошка, мева-сабзавот, узум каби ноз-неъматлар экологик жиҳатдан соф бўлиши зарур.

Бироқ айрим кишилар сон ортидан қувиб, мазкур масалаларга етарли эътибор беришмайди, бу эса сабзавотларда, айниқса помидор, пиёз ва полиз маҳсулотларида нитрат ва пестицидлар меъёрдан ортиқ бўлишига олиб келади.

Мева-сабзавот тармоғи ходимлари кишилар соғлиги учун бевосита жавобгар ҳисобланади, улар минерал ўғит ҳаддан керагидан ортиқча солинишига муроса қилмаслиги керак. Органик ўғитлардан кўпроқ фойдаланиш, технология талабларига риоя қилиш зарур.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноати» концерни, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академияси бундан жиддий хулоса чиқариб олишлари керак. Биофабрикалар ишининг йўлга қўйилишини таъминлаш зарур. Бегона ўтларга, ўсимлик зараркунандалари ва касалликларига қарши кураш хизматининг ташкилий асослари кўриб чиқилиши, ҳамма жойда ерга гўнг солиш кенг ёйилиши лозим.

Мева-сабзавотчиликни моддий-техникавий мустаҳкамлаш, энг аввало ёнилғи, техника, эҳтиёт қисмлар, асбоб-ускуналар, турли идишлар, спирт, шакар ва бошқа озиқ-овқат хомашё ресурслари билан таъминлаш борасида талай муаммолар пайдо бўлди.

Собиқ иттифоқдош республикалар билан илгариги хўжалик алоқаларининг узилиб қолгани бизни мева-сабзавот ва улардан тайёрланган маҳсулотларни асосан бартер шартларига кўра

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ САБЗАВОТКОР, БОҒБОН ВА СОҲИБКОРЛАРИ КЕНГАШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ МУРОЖААТИ

Ҳурматли сабзавоткорлар, боғбон ва соҳибкор ўртоқлар!

Она юртимиз Ўзбекистон азалдан сара сабзавот, полиз маҳсулотлари, ширин-шакар мева ва узумлари билан дунёга машҳур. Бу ноз-неъматлар ҳар бир хонадон дастурхонини, тўй-ҳашамларини безаб туради, инсонга роҳат бахш этади, саломатлигини мустаҳкамлайди.

Республика агросаноат мажмуининг етакчи соҳаларидан бўлган мева-сабзавотчилик ва узумчилик халқимизни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни йил сайин яхшилаб боришда ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келмоқда. Бугунги кунда ҳурматли Президентимиз Ислом Каримов раҳбарлигида мева-сабзавот, узумчилик, картошка, полиз маҳсулотларини етиштиришни кўпайтириш, уларни сақлаш, сотиш ва қайта ишлашни тез суръатлар билан ривожлантириш имкониятлари яратилмоқда. Жамоа ва давлат хўжаликлари билан бир қаторда ижара-пудрат, ширкат, фермерлик, шахсий деҳқон хўжаликлари ҳам ривожланиб бормоқда.

Об-ҳаво ёмон келган ўтган хўжалик йили деҳқонларимиз қатори сабзавоткор, боғбон ва соҳибкорлар учун ҳам оғир бўлди. Аммо меҳнаткаш халқимиз табиат инжиқликларини ҳар галгидек фидокорона меҳнати билан енгиб, олдиларида турган катта вазифаларни шараф билан бажаришга муваффақ бўлдилар.

Боғларимиз, далаларимиз кун сайин гуллаб-яшнамоқда, деҳқон, боғбон ва соҳибкорларимиз мўл ҳосил заминини яратиш йўлида катта умид-ишонч билан астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Ана шу улуғвор мақсадни амалга ошириш, кузда баракали ҳосил кўтариб, халқимиз ҳаётини янада фаровон этишга қўшадиган ҳиссамизни кўпайтириш йўлларини белгилаш мақсадида биз, сабзавоткор, боғбон ва соҳибкорлар Президентимиз ташаббуслари билан чақирилган кенгашимизда долзарб масалаларни, мавжуд муаммоларни ҳал этиш йўлларини атрофлича муҳокама қилиб, ишимиз самарадорлигини ошириш режаларини маслаҳатлашиб олдик.

Биз, кенгаш қатнашчилари республика сабзавоткорлари, боғбон ва соҳибкорларига, шу соҳанинг барча мутахассисларига мурожаат қиламиз.

Баҳорги дала ишларини уюшқоқлик билан қисқа муддатларда сифатли қилиб бажаришни таъминлайлик. Ҳар бир гектар ерда кўчатлар тўлиқ бўлишини, уларни ҳосили йиғиштириб олгунга қадар сақланишига эришайлик. Юқори ҳосил усталари, биз сизларга мурожаат этамиз: ердан унумсиз фойдаланиб кам ҳосил олиб келаётган қолоқ жамоалар ишларини яхшилашга кўмак беринг, уларни илғорлар сафига қўшишда тажрибангиз билан ўртоқлашинг. Олтинга тенг ўзбек ерининг тупроғи, саховати, деҳқонларимизнинг астойдил меҳнати, илм-фан, техника ютуқлари Ўзбекистон шароитида сабзавот экинларининг гектаридан кам деганда 350-400 центнердан, картошкадан 250-300, мевали боғлардан 150-200, узумзорлардан 150-200 центнердан, иссиқхоналарнинг ҳар квадрат метридан

(Давоми 3-бетда).

Шофиркон районидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги сабзавоткорлари картошка экишни тугаллаб, эртаги карам кўчатларини ўтказишга киришдилар.

СУРАТДА: илғор жамоа аъзолари Муҳлиса Ҳамидова, Марҳабо Омонова, Орзигул Ҳамидовалар карам кўчатларини кўздан кечиришмоқда.

К. КАРИМОВ олган сурат.

САРА САБЗАВОТ, МЕВА, УЗУМ ВА ПОЛИЗ МАҲСУЛОТЛАРИ МЎЛ-КЎЛ БЎЛСИН!

(Боши биринчи бетда).

етказиб беришга мажбур қиляпти. Тўғридан-тўғри хўжалик алоқалари ўрнатишга, етишмаётган моддий-техника воситаларини ўзимизда ишлаб чиқаришни ташкил этишга тўғри келяпти.

«Ўзмевасабзавотузумсаноати» тизимида йилига 50 миллион шиша идиш тайёрлаш қувватига эга бўлган янги завод қурилиши тугалланмоқда. Андижон полимер тара ва Янгийўлдаги «Металлпластмасса» заводлари қувватларидан тўлароқ фойдаланиш чоралари кўриляпти. Жиззах вилоятида моддий-техника таъминоти бўйича янги республика базаси барпо этилди.

Маҳсулот экспорт қилиш ҳисобига Германия фирмаси билан тузилган битим бўйича коньякнинг икки янги хилини қуйиш учун 2 миллионта шиша, 8 миллионта шампан виноси шишасини сотиб оламиз.

Техника ва асбоб-ускуналарни экин экиш, картошка, мева-сабзавот, полиз маҳсулотлари, узум ҳосилини йиғиштиришга шайлаш борасида кўп иш қилишимиз, иссиқхона хўжаликлари, ижарачилар ва фермерлар учун кичик техника ишлаб чиқариш масалаларини ҳисобга олишимиз керак бўлади.

Қишлоқ хўжалик машинасозлиги концерни, қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг илмий-тадқиқот институтлари янги, замонавий машиналар ишлаб чиқаришлари, уларнинг техник даражаси, сифати ва мустаҳкамлигини ошириш устида доимий иш олиб боришлари зарур.

Сабзавоткорларни юксак самарали илмий тавсиялар билан таъминлашда кўп нарса қишлоқ хўжалик фанлари академиясига боғлиқ. Лекин академия, унинг илмий-тадқиқот институтлари тажриба хўжаликларининг бу борадаги улушлари сезилмаяпти. Фан бугунги кунда мева-сабзавотчилик хўжалиги муаммолари билан яқиндан шуғулланмаяпти.

Картошка, очиқ ва ёпиқ тупроқдаги сабзавот экинлари учун селекция ва уруғчилик муаммолари кескин бўлиб турибди. Ўзимизнинг навларимиз кам, кўп навлар йўқ бўлиб кетган.

Сабзавот-полиз экинлари илмий-тадқиқот институти, «Узсортсемовощ» республика бирлашмаси бу йўналишдаги ишларини қайта қуришлари зарур.

Ҳукумат «Ўзмевасабзавотузумсаноати» концернининг Голландиянинг «АЕС» фирмаси билан битим тузиш бўйича ташаббусини қўллаб-қувватлади. Тегишли маҳсулот, уруғлик картошка, комплексли модул сотиб олиш учун маблағ ҳамда пахта толаси ресурси ажратилди.

Бу катта ишни амалда рўёбга чиқариш учун яхши тайёргарлик кўриш зарур. Модул ва уруғлик картошкага сув билан яхши таъминланган ерларни ажратиш лозим, бу иш билан энг яхши хўжаликларнинг тажрибали деҳқонлари шуғулланишлари керак. Ҳар гектардан камида 300 центнердан картошка олинишига эришмоқ даркор.

Етиштирилган ҳосилнинг 200 минг тоннаси 1994 йилга уруғлик учун қолдирилади. Қолган қисми кузқиш даврида аҳолига сотилади. Бу чора—тадбирлар республикага ташқаридан уруғлик учун картошка келтирмаслик имконини беради.

Туманлар, вилоятлар ҳокимликлари бу масалаларни қаттиқ назорат остига олишлари, етиштирилган картошка ҳосили талон-тарож қилинишига йўл қўймасликлари зарур.

Етиштирилган ҳосил сақланишини таъминлаш биз учун муҳим вазифа ҳисобланади. Бунинг учун совутиладиган сақлаш жойлари билан бир қаторда халқ усулларини ҳамма жойда кенг қўллаш зарур.

Ҳурматли ўртоқлар!

Далаларда кўкламги дала ишлари авж олиб кетди. Ҳосилнинг тақдири кўп жиҳатдан унинг қисқа муддатларда сифатли бажарилишига боғлиқ.

Хўжаликлар ёнилғи ва мойлаш материаллари билан асосан таъминланган. Президентимиз Ислом Каримов кўкламги дала ишларини муваффақиятли ўтказиш учун имтиёзли кредитлар ажратди.

Сабзавот экинларини жойлаштиришни тўғри ташкил этиш, бу ишни бозор эҳтиёжлари, харидорларнинг талабларини ҳисобга олган ҳолда амалга ошириш жуда муҳимдир. Бу борада аввало иқтисодий манфаатни кўзлаб иш тутишимиз зарур.

Азиз сабзавоткорлар, боғбонлар, қайта ишлаш саноати ходимлари, соҳибкорлар!

Сизлар юртимиз дастурхонига барака киритишда фидокорона меҳнат қилмоқдасиз.

Ҳозирги оғир шароитда халқимиз мушкулини енгиллаштириш йўлида қилаётган самарали меҳнатингиз учун Президентимиз Ислом Каримов номидан, Ўзбекистон ҳукумати номидан ҳаммаларингизга, сизлар орқали барча сабзавоткорларга, қайта ишлаш саноати ходимларига, боғбонларга, соҳибкорларга бахт-саодат тилайман. Сизлар учун 1993 йил катта ютуқлар йили бўлсин.

ҲАМҚИШЛОҚЛАР ҚУВОНЧИ

Яккабоғ районидаги «Турон» ширкат жамоа хўжалиги раҳбарияти меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялашга алоҳида эътибор бермоқда. Боқувчисиз оилалар, етим-есирларга алоҳида ғамхўрликлар кўрсатилмоқда. Президент ҳаётбахш фармонларининнинг ижроси таъминланаётганлиги мақсадга эришишда муҳим омил бўлмоқда.

Яқинда хўжалик аҳли яна бир қулайликдан ғоят хурсанд бўлди. Самоқ ва Сероб қишлоқларини кесиб ўтган Қизил дарёсига кўприк қурилди. Бу иншоотни бунёд этиш учун тўрт ой керак бўлди. 2 миллион сўмдан ортиқ маблағ сарфланди. Одамларга катта қулайлик яратган мазкур кўприкни белгиланган муддатда ишга туширишда ширкат раиси Т. Сатторов ва бошқа ҳимматли кишиларнинг ҳиссаси алоҳидадир.

Б. ЖУРАЕВ,
хўжалик раисининг муовини.

Иқтисодий ислоҳот—ҳаётий зарурат

КЕЛАЖАК ПОЙДЕВОРИ

Мустақилликка эришган Ўзбекистон ўз истиқлол ва тараққиёт йўлини танлаб олди. Бу жараён республиканинг барча фуқаролари ва корхоналарига ташаббус ҳамда тадбиркорликни ривожлантириш учун кенг имкониятлар яратиб берди. Бозор муносабатларини босқичма-босқич амалга ошириш таъминланмоқда. Мулкчиликнинг хилма-хил шаклларини вужудга келтириш, рақобатни авж олдириш, бошқаришнинг маъмурий-буйруқбозлик усулларидан қатъиян воз кечиш, иқтисодий омиллар ва воситаларни ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов томонидан олиб борилаётган доно сиёсатнинг асосий ўзагини ташкил этади. Ҳозир республикамизда мулкни секин-аста давлат тасаруфидан чиқариб, хусусийлаштириш жараёнининг ҳуқуқий асослари яратилмоқда.

Ўзбекистон иқтисодиётида қишлоқ хўжалиги етакчи ўрин тутади. Жумҳурият раҳбарияти бу соҳага алоҳида эътибор бериб, уни ривожлантириш чора-тадбирларини кўраяпти. Президентимизнинг устивор соҳа ва қишлоқ меҳнаткашлари манфаатларини кўзлаб чиқараётган фармону қарорлари ана шу мақсадга хизмат қилмоқда. 1992 йил ҳосилидан режадаги донли экинлар, пахта толаси, гўшт, сутнинг 15 фоизи ва пилланинг 25 фоизини шартномавий (эркин) нархларда сотиш ҳуқуқи хўжаликларга берилгани муҳим омил бўлди. Қишлоқ хўжалигида парранда, тухум, асал, шифобахш ўтлар, деярли барча турдаги мевалар ҳамда бошқа бир қатор қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлашга давлат буюртмаси бекор қилинди. Буларнинг барчаси қишлоқ меҳнаткашларига эркинлик бериш ва уларни қўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилган тадбирлардир.

Мустақилликни мустаҳкамлаш борасидаги давр дастури ҳисобланган И. А. Каримовнинг «Ўзбекистоннинг истиқлол ва тараққиёт йўли» риоласида қуйидаги сўзларни ўқиймиз: «Қишлоқ хўжалигини юритишнинг шундай механизмини яратиш керакки, бу ҳар бир деҳқонга ўз меҳнатининг самараларидан мустақил баҳраманд бўлиш имкониятини берсин. Ана шундагина деҳқон ўзини ҳақиқатан ҳам ернинг чинакам эгаси деб билади». Бу сўзларнинг аҳамиятини ҳозирда барча қишлоқ аҳолиси дилдан ҳис қилаяпти. Зеро, иқтисодий сиёсат негизида халқ манфаатлари ётмаса, бундай сиёсат қўллаб-қувватланмайди ҳамда узоқ яшамайди.

Сўнгги икки йилда амалга оширилган хайрли тадбирлар ичида энг муҳимларидан бири Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 7 январдаги «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш тадбирлари ҳақида»ги қароридир. Аҳамияти ҳамда моҳиятига кўра тарихийлиги шундаки, унда қишлоқ хўжалигини тубдан ислоҳ қилиш, аксарият давлат хўжаликлари мулкини бошқа тузилмаларга бепул бериш, ерга давлат эгалигини таъминлаган ҳолда уни ҳақиқий хўжайинлари қўлига топшириш кўзда тутилганлигидир. Бу соҳада вилоятимизда талайгина ишлар амалга оширилмоқда. 31 та давлат хўжалигидан 10 таси январь-март ойлари ичида мулкчиликнинг нодавлат шаклига ўтказилди, яна 12 та давлат хўжалигини ҳам ёзгача ўтказиш мўлжалланмоқда. Ана шу жамоалар негизида 5 та ширкат хўжалиги тузилди.

Кишилик жамияти тараққиётининг барча босқичларида деҳқон хўжаликлари қишлоқ хўжалигини асоси ҳисобланган, ижтимоий-иқтисодий жараённинг у ёки бу босқичида деҳқонларни бирлаштириш орқали ташкил этилган. Ҳозирги ижтимоий-иқтисодий ривожланиш даврида агар деҳқон ерсиз қолдирилса, асосий воситалардан ажратиб қўйилса, қишлоқ хўжалик тараққиётини орқага суриб юборувчи истиқболсиз соҳага айланади.

Энди Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги шароитида деҳқон хўжаликлари тўғрисида колхозлар билан бир қаторда гапириш имконияти туғилди. Бугунги кунда юзлаб деҳқон хўжаликлари фаолият кўрсатмоқда ва уларнинг сони кундан кунга ортиб бормоқда. Деҳқон хўжаликлари тараққиётида Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан қабул қилинган «Деҳқон хўжалиги тўғрисида»ги қонун катта аҳамият касб этмоқда.

Деҳқон (фермер) хўжалиги иқтисодий самара олиш учун ишбилармонлик асосида тузилган хўжаликдир. У юридик шахс ҳуқуқига эга бўлиб, хўжаликни мустақил юритувчи, жумладан ўзи эгалик қиладиган ер майдонидан фойдаланган ҳолда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши билан шуғулланувчи деҳқон хўжалиги ҳисобланади. Шундай жамоа қишлоқ хўжалик маҳсулоти ишлаб чиқариш, сотиш, қайта ишлаш ёки бу ишларнинг бири ёки ҳаммасини бажариш мақсадида ташкил этилади.

Фарғона вилояти бўйича жаъми 455 деҳқон (фермер) хўжаликлари ташкил этилган бўлиб, шундан 399 таси чорвачиликда, 56 таси деҳқончиликда иш олиб бормоқда. Чорвачилик фермерларида 4983 бош қорамол, 1951 бош қўй-эчки, 2600 бош парранда, 300 бош чўчқа, 40 бош от ва бошқа жониворлар мавжуддир.

«Ўзбекистон» районининг «Ўқчи» жамоа хўжалигидаги «Умид» фермер хўжалиги 60 бош қорамол, 25 гектар ер олиб меҳнат фаолиятини бошлаганди, ҳозирги кунда қорамол бош сони 100 тадан ошиб кетди. Қисқа вақт ичида фермерлар хўжалиги 96 тонна сут, 2 тонна гўшт топширди.

Охунбобоев районидаги Мадалиев номли жамоа хўжалигида «Эргашевлар» фермер хўжалиги 1989 йилдан иш олиб бормоқда. Ҳозирги кунда 118 бош қорамол, 3 та от, 40 бош қўй-эчкиси бор. Бу йил 80 тонна сут, 3 тонна гўшт етказиб берди. Фермер хўжалигига 27 гектар ер ажратиб берилди.

Аҳмадали Далиев бошлиқ фермер хўжалиги Тошлоқ районидаги «Заркент» колхозида 1991 йили ташкил этилган. Давлатдан 40 минг сўм қарз олиб, Қирғизистоннинг Аравон ва Марғилон бозорларидан 7 бош сигир (шундан 5 боши бузоқчаси билан) сотиб олди. Далиевлар оиласи имкониятидан келиб чиқиб сигирлар сонини 15 бошга етказди. Жамоа хўжалиги билан шартнома тузиб, маҳсулотни сут-товар фермасига топшира бошлади. Жамоа хўжалиги уларга 2 гектар ер ажратиб берди. Унга буғдой экиб, гектаридан 55 центнердан дон ва кўплаб сомон олинди. Ғалла ўрнига маккажўхори экилди. Ундан қишлов учун 100 тонна атрофида силос бостирилди.

Колхоз усталари 40 бош молга мўлжалланган молхона биносини қуриб беришди. Девор тошлари ҳашар йўли билан амалга оширилди. 1992 йил бўйича тузилган шартномага мувофиқ 17 тонна сут топшириш режалаштирилган. Ҳақиқатда эса 19 тонна сут топширилди. Мавжуд 10 бош сигирнинг 5-6 боши соғин сигир. Фермер хўжалигида сигир ва бузоқлар сонини кўпайтириш, жамоа хўжалигига 25 тонна сут ва 2 тонна гўшт топшириш режалаштирилди. Далиевлар фермер хўжалигига яна бир гектар ҳайдаладиган ер ажратиб берилди. Жамоа хўжалигидан улар прицепи билан трактор сотиб олишди. Топширилаётган сутнинг ёғлилик даражаси ўртача жамоа хўжалик кўрсаткичидан юқори бўлганлиги учун ҳар куни 30-40 литр сут қўшиб бериляпти. Сигирларни асосан Далиевларнинг келинлари асосий иш жойларидан ажралмаган ҳолда соғишади. Улар жамоа хўжалиги ва турли ташкилотларда ишлашади. Молларни боқиш, молхоналарни тозалаш ва сут топшириш билан эса бевосита фермер хўжалик бошлиғи Аҳмадали Далиевнинг ўзи шуғулланади. Унга ўз ишидан ажралмаган ҳолда ўғиллари ёрдам беради.

Вилоятимизда бундай фермер (деҳқон) хўжаликлари сони кўпайиб бормоқда. Бу эса ўз навбатида ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга, озиқ-овқат маҳсулотларини кўпайтиришга, чет элдаги илғор тажрибаларини амалиётда кенг қўллаш имконини бермоқда. Деҳқон фермер хўжаликлари тажрибаси шуни кўрсатаяптики, ерга, техникага ва бошқа ишлаб чиқариш воситаларига эгалик қилиш биринчи йилдаёқ юқори самара бераётир. Шунинг учун республикамизда мўл-кўлчиликни таъмин этадиган, истиқболни белгилаб берадиган йўл — бу деҳқон-фермер хўжаликларини ташкил этишдир. Уларга ҳар томонлама ёрдам бериш эса хўжалик раҳбарлари, туман ҳокимиятларининг асосий вазифаси бўлмоғи керак.

Деҳқон хўжаликлари бирлашмаси икки хил усулда ташкил этилиши мумкин:

а) мустақил деҳқон хўжаликларининг бирлашиши.

б) колхоз ва совхозларни қайта ташкил этишда шу жамоаларнинг қарори билан деҳқон хўжаликларини тузишдир.

Деҳқон эркин кишидир, у ўзини ҳимоя қилиши учун бошқа маслакдошлари билан бирлашмоғи лозим. Бозор шароитида бундай хўжаликларнинг бирлашиши айниқса зарурдир. Бизнинг шароитимизда деҳқон хўжалиги ишлаб чиқаришнинг барча юмушларини ёлғиз ўзи бошқара олмайди. Шунинг учун бирлашма орқали хўжаликлараро алоқаларни йўлга қўйиш керак.

Деҳқонлар ичида ҳозир турли қишлоқ хўжалик мутахассислари мавжудки, бирлашма уларга ўзаро ёрдам беришни ташкил этиши ҳам мумкин. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашда махсус технология жиҳозлари сотиб олиш талаб қилинади. Бундай ҳолда бирлашма чет эл билан алоқа боғлаб, кичик корхоналар қуриши мумкин ва бу корхоналарга машиналар етказиб бериш бўйича аҳдномалар тузиши, ўзаро фойдали асосларда қўшма корхоналар вужудга келтириши мумкин.

Бозор иқтисодиётига ўтиш даври хўжаликлар иш тажрибаси асосида ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг янги кўринишини вужудга келтиради, бу ижара ва ширкат асосидаги деҳқон (фермер) хўжаликларидир. Бу қишлоқда иқтисодий муносабатларнинг кенг халқ оммаси иштирок этадиган кўринишидир. Фарғона вилоятида 1992 йилда ширкат хўжаликлар асосида деҳқон (фермер) хўжалигини тузиш ва ижара муносабатларининг дастлабки тараққий этган кўринишини биринчилардан бўлиб Тошлоқ районидаги «Навбаҳор» колхози ўзлаштира бошлади. Колхозчиларнинг умумий йиғилиши қарорига асосан ширкат негизидаги деҳқон (фермер) хўжаликларида ишлаб чиқаришни ҳозирги шароитга мослаб қайта қура бошлади.

Колхозда 21 та ширкат ташкил этилиб, айни кунда қизғин фаолият кўрсатмоқда. Шундан деҳқончилик бўйича 5 та, қолгани чорвачилик, моддий-техника таъминоти шунингдек, қурилиш материалларини сотиш, маданий-маиший ишлар, мактабгача ёшдаги болалар тарбияси, ёрдамчи ва саноат ишлаб чиқариши бўйича ширкатлардир. Мисол учун: деҳқончилик ширкати илгари мавжуд бўлган 5 та агроучастка базасида ташкил топиб, 300-500 гектар ҳайдаладиган ерга эгадир. Ерлар фермер (деҳқон)ларга бўлиб берилди. Улар 1 гектардан 10 гектаргача бўлган ерларни ижарага олдилар. Ҳайдов ва чопиқ тракторлари, культиваторлар, қишлоқ хўжалик машиналари ва бошқа техника воситалари, хизмат кўрсатиш кичик корхонасида йиғилди. Шунинг билан бир қаторда транспорт хизмати кўрсатиш бўйича алоҳида кичик корхона ташкил этилди. Улар хўжалик асосида хизмат кўрсатадилар. Колхоз бошқарув тизими эса кескин қисқартирилган. Агар илгари бошқарув тизимида 38 киши ишлаган бўлса, ҳозир 12 киши қолди: раис, бош агроном, бош иқтисодчи, бош ҳисобчи, экспедитор, инженер-ирригатор ва ҳоказолар. Иш ҳақидан йиллик тежам катта сумма ташкил қилди. Ижара ширкатига ўтиш натижасида бўшаган 300 киши саноат корхоналарига ишга жойлаштирилди.

Колхозда мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишловчи, қурилиш материаллари тайёрловчи, гилам тўқиш фабрикаси ва бир нечта заводлар ишламоқда. Шунингдек, пахта тозалаш заводи, йигирув-тўқув цехи, сут заводи ва бошқа корхоналар қурилмоқда. 6 кишидан иборат молиявий ҳисоб-китоб маркази ижарачиларнинг хўжалик банкига айлантирилди.

Колхоз ихтиёридаги мавжуд бўлган техника воситалари умумколхоз тасаруфидан чиқарилиб, ижарачиларга қайтариб олмаслик шарти билан бепул берилдики, улардан ижара ҳақи олинмайди. Бу ижарачи (фермер)ни рағбатлантириш учун амалга оширилган ишдир. Хўжаликда 1992 йилда 1980 йилга нисбатан пахта экин майдонлари 433 гектарга камайди. Ҳосилдорлик эса гектар ҳисобига 2,4 центнерга ортди. Бир бош қорамолдан ўртача йиллик сут соғиб олиш 2.785 литрдан 3.130 литргача етказилди. Умуман ҳамма тармоқлар фойда келтира бошлади. 1991 йилда 2.679 минг сўм, 1992 йилда 13,9 миллион сўм фойда олингани маълум. Ишлаб чиқаришнинг умумий самарадорлик даражаси 27.7 фоизга етди. Ҳосилдорлик эса гектаридан 34 центнердан ортиб кетди.

«Навбаҳор» ширкатлар бирлашмаси асосида ташкил этилган деҳқонлар уюшмаси мавжуд иқтисодий қувватлардан, энг аввало ердан, асосий ишлаб чиқариш қуролларидан, материал ва молиявий манбалардан янада самарали фойдаланишни таъминлайди, пахта, дон, сабзавот, гўшт, сут ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтиради, аҳолини озиқ овқат ҳамда истеъмол моллари билан таъминлашни яхшилаб, республиканинг иқтисодий қийинчиликлардан тезроқ чиқишига ёрдам беради.

Ширкат-деҳқон хўжаликларини ривожлантириш қишлоқда ҳар бир гектар суғориладиган ердан фойдаланиш даражасини ошириш, мавжуд ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланишни яхшилаш билан бирга соғлиқни сақлаш, маданий-оқартув ишларини ривожлантириш зарурияти энг долзарб масалалардан бўлиб келмоқда. Энди ҳар бир ширкат хўжалик ўз даромадига эгалик қилади.

Янги бошқарув тизимининг энг асосий вазифаси аввало бошланғич корхоналар мустақил ечолмайдиган масалаларни ҳал этиб беришдир. Агросаноат ширкат бирлашмасининг юқори органи — ширкат муассасалари ва ташкилотларининг ишончли вакиллари йиғилишидир. Ишончли вакиллар йиғилиши эса бирлашма бошқарув кенгашини сайлайди ва ўзаро рақобат асосида энг тажрибали хўжалик раҳбарларидан раис ва ўринбосар сайланади ҳамда харажатлар рўйхати, суммаси тасдиқланади. Раис ва бошқарув тизими тўлиқ ширкат-бирлашма кенгашига бўйсинадилар. Меҳнатга ҳақ тўлаш масаласини ҳам шу кенгаш ҳал қилади.

«Навбаҳор» тармоқ ишлаб чиқариш бирлашмаси қишлоқ хўжалигини тезкорлик билан ривожлантиришни, бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиқиб ишни ташкил этишни ва такомиллаштиришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Экинлар ҳосилдорлиги, чорва моллари маҳсулдорлигини оширишга техника тараққиёти ютуқларини ишлаб чиқаришда қўллаш, техника воситаларини таъмирлаш, сифатини яхшилаш, ерларни мелиорациялаш ва чорвачиликда иш жараёнларини механизациялаш асосида амалга оширишни кўзда тутмоқда. Бундан ташқари талабга қараб қишлоқ хўжалик техникаси, қурилиш материаллари, эҳтиёт қисмлар сотиш, қурилиш ва маданий-маиший аҳамиятга молик иморатларни лойиҳалаш каби ишлар мўлжалланаяпти.

«Навбаҳор» ширкат бирлашмасининг ижтимоий-иқтисодий кўрсаткичлари шундан далолат берадики, 1992 йилда 13.868 минг сўм фойда олинди. Фойданинг 500 минг сўми болалар оромгоҳлари ва дам олиш уйларига сарфланди, болалар боғчалари учун бир миллион сўм, 600 минг сўм қурилиш ишларига, янги техника ва жиҳозлар сотиб олиш учун эса 1.400 минг сўм ишлатилди.

Эътиборга молик жиҳати шундаки, агар колхоз ва совхозларда маҳсулот таннархини ўрганадиган бўлсак, у ерда бошқарув тизими харажатлари умумий сарфиётга нисбатан 12 фоиз ва ундан ортиқ бўлса, бу ерда ҳаммаси бўлиб 1,3 фоизни ташкил этган ёки самарасиз харажатлар деярли 10 баробар қисқартирилган. «Навбаҳор» колхозининг иш тажрибаси, ширкат асосида ташкил этилган деҳқон хўжаликларининг энг асосий ижтимоий-иқтисодий аҳамияти шундаки,. қишлоқдаги энг катта муаммо — ўсиб бораётган аҳолини иш билан таъминлаш имкони туғилади, ишсизликка барҳам берилади. Қишлоқда маданий-маиший шаҳобчаларнинг ривожланиши, саноат корхоналарининг вужудга келиши, тижорат шаҳобчаларининг кўпайиши эса аҳолининг шаҳарларга силжишини камайтиради. Ривожланиш шу тариқа давом этса, қишлоқ билан шаҳар ўртасидаги тафовут ўз-ўзидан йўқолиб боради.

М. ИСЛОМОВ,
Фарғона вилояти ҳокими, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати.

С. МИРЗАЕВ,
Фарғона вилояти деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси, иқтисод фанлар номзоди.

О. ЮСУПОВ,
кадрлар малакасини ошириш институти директори, иқтисод фанлар номзоди.

ТАДБИРКОР ЧЎПОН

Баҳор ўз сепини ёйди. Қир-адирларга кўкламнинг турфа ранг гилами тўшалди. Фасллар келинчагининг тароватидан, гўзаллигидан диллар энтикиб, нигоҳлар қувнайди. Яшил майсалар сим-сим ёмғирда юз чайиб, тозаришнинг бетакрор манзарасини кўз-кўз айлайди. Яйловларга юлдузлар чаманидай сочилган қўй-қўзилар чорва туёғига туёқ, эл бойлигига бойлик қўшилаётганидан дарак берса, олис уфқларга туташ Қизилқумнинг бепоён ҳудуди ризқ-рўз сарчашмаси эканлигидан дилга беадад қувонч бағишлайди. Дуркун қўзичоқларнинг маърашни эса чўпон-чўлиқларнинг бугунги серташвиш ҳаётига ишора қилади.

Қизилқум яйловларида шундай фарахбахш манзара. Бу ерларда гиёҳлар билан тиллашиб, саҳро тўфонлари билан беллашиб — не-не белида белбоғи бор, ўз сўзида устивор чорвадорлар меҳнат қилишади. Бухоро вилоятининг Жондор районига қарашли наслчилик заводининг қўйчивонлари ҳам шу ҳудудни ота макон билишади. Айни чоғда улар 50 мингга яқин қўй-қўзиларни яйратиб, боқишмоқда.

Бу меҳнатсевар жамоа довруғи аллақачон довон ошган. 1-ферма бош чўпони Розиқ ака Сафаров қарийб 20 йилдирки, чўпонлик таёғини қўлдан қўймай меҳнат қилиб келаяпти.

— У ҳар юз бош совлиқдан 115 тадан қўзи, ҳар бир қўйдан эса 2 килограммдан ошириб жун олиш ниятида. Айни кунларда отарда тўл олиш қизғин кетмоқда.

СУРАТДА: бош чўпон Р. Сафаров.

РИЗҚ-РЎЗ САРЧАШМАСИ

ҚИРЛАРГА ЁЙИЛГАН БАРАКА

Баҳорда об-ҳаво ўзгариб туради. Уч ой ёлчитиб ёмғир ҳам, қор ҳам ёғмади. Хайриятки, Кўҳитанг тоғ тизмаларига устма-уст қалин қор тушди, икки кун тинмай ёққан ёмғир яйловлардаги ўт-ўланга малҳам бўлди. Атрофга ям-яшил чойшаб тўшалди.

Кўҳитангнинг тоғи этагидаги Оқтош, Вандоб, Етимтоғ, Қизил яйловларида Шеробод районидаги қоракўлчиликка ихтисослашган «Кўҳитанг» давлат хўжалигининг 32 минг бошдан зиёд қўй-қўзиси боқилади. Чўпон-чўлиқларнинг ризқ-рўзи йил ўн икки ой ана шу яйловларда унади. Чорвадорлар ўтган йили 34 отардаги совлиқлардан 20.318 бош қўзи олишга муваффақ бўлдилар. Бу режадагидан минг бош кўпдир. Қўзиларнинг ўн бир минги ўстиришга қолдирилди.

— Чорвачиликни, хусусан, қўйчиликни ривожлантириш юзасидан амалга оширилаётган тадбирлар чўпон-чўлиқларимизни хурсанд қилмоқда, — дейди бош зоотехник Салоҳиддин Ходиев. — Маҳсулотларимизнинг давлат харид баҳоси кўтарилди. Ўтган йили режадаги 7,6 минг дона қоракўл терининг ҳар бирини ўртача 475 сўмдан, 35,5 тонна тола ҳисобидаги жуннинг бир килограммини 120 сўмдан сотдик. Яқинда қоракўл тери ва жунга эркин баҳонинг жорий қилиниши тармоқни иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, чорвадорларни ижтимоий муҳофаза этишнинг яна бир муҳим омили бўлди. Ҳозир ўзимизга қарашли 3800 дона дастлабки ишлов берилган қоракўл тери бор. Биз уни 475 сўмдан эмас, икки минг сўмдан сотадиган бўлсак, хўжаликка мадад бўлади.

Бозор шароити қийинчиликларини енгиш, чорвадорни ижтимоий муҳофаза этиш хўжалик раҳбарлари олдидаги долзарб вазифалардан. Бундан бир-икки йил муқаддам чўпоннинг ойлик маоши икки юз сўмга етиб етмасди. Шунда ҳам уларнинг нолиганини билмасдингиз. Ҳозир-чи, манзара тамоман ўзгарди, битта қўйни боқиш учун 18 сўм 35 тийиндан ҳақ тўланмоқда. Хуллас, ҳозир чўпонларнинг ойлик маошлари ўртача 6—6,5 минг сўмни ташкил этаётир. Мейли Тўхтаев, Турсун Эшматов, Бозор Деймонов, Даврон Садатов, Тўра Холиқов сингари илғорлар йил якунида 25—30 минг сўмгача устама ҳақ олишаяпти.

Жорий йилда чорвадорлар 19,8 минг бош совлиқнинг ҳар юзидан юзтадан қўзи олиб, унинг 85 фоизини ўстиришга қолдиришни режалаштиришган. Оилавий пудрат асосида меҳнат қилаётган Мейли Тўхтаев бош чўпонлик қилаётган отарда 589 совлиқдан ҳозиргача 400 боши қўзилади.

...Илғор чўпон отари Кўҳитанг тоғи этагидаги Оқтош яйловида экан. Манзилга етиб келганимизда Хўжайикон туз кони томондан совуқ шамол кўтарилиб, кўк юзини чиммат қоплади. Ҳозиргина биз ҳавас билан қараб турган тоғдаги кумуш қор кўздан ғойиб бўлди. Чўпоннинг ўғиллари Муҳиддин ва Ўрол сурувни тонг қоронғусида ҳайдаб кетишганича ҳали қайтишмабди. Қизи Дилрабо кеча туққан совлиқларни қўтонга яқин жойда яйратиб юрибди. Ойимхол опа эса, уйнинг бурчагидаги печга ўтин қалаб, йигитлар қайтишига иссиқ ёвгон тайёрлашга киришди. Кенжа ўғил —ҳали мактаб ёшига етмаган Обидга ҳам иш етарли. Ташқарида майдалаб қўйилган ўтиндан онасига етказиб турибди. Бўш қолди дегунча қўтоннинг ёнида энди қўзилаган совлиқнинг олдига бориб, қўзичоқни кўтариб, бостирманинг иссиқ бурчагига келтиради. Она совлиқ маъраганча Обидга эргашади.

— Саккиз йилдан буён қишин-ёзин мана шу яйловдамиз, — дея дастурхон ёза бошлади Ойимхол опа. — Чўпон эрталаб Шербодга юмуш билан кетганди, келиб қолади. Сурувдан кўнгли тўқ. Ўғилларимиз йигит бўлиб чўпонликни танлашди. Уйимиз Пошхўрт қишлоғида. Умид, Раъно, Муқаддас мактабда ўқишади. Уларга онам бош-қош. Оллоҳга шукур, ҳеч нарсадан қийналиб қолганимиз йўқ. Талонга шакар, чой, ёғ, гуруч, ун каби маҳсулотларни пешма-пеш олиб турибмиз. Яйловда ўзимизнинг қўй-эчкимиз бор. Гўштдан қийналмаймиз. Бултур ҳар юз совлиқдан 107 тадан қўзи олиб, 550 бош қўзини соғлом ўстирганимиз учун мукофотга 17 бош қўзи беришди. Болаларнинг отаси йил якунида 30 минг сўмча устама ҳақ оламиз, деяётган эдилар.

Қўй-қўзилар маърашиб, қўтон томон яқинлаша бошлади. Муҳиддин ҳайдаб келаётган қўйларнинг ҳаммасига қўзи эргашган. Бир ҳафта-ўн кунлик дуркун қўзиларнинг аксарияти тилларанг ва кумушранг сур. Сурхон сур терилари яқин-яқингача асосан Қумқўрғон районидаги Гагарин номли давлат наслчилик заводида бўларди. Бош зоотехникнинг таъкидлашича, хўжаликка бундан олти йил муққадам Бухоро вилоятидан 590 бош сур тусоқ совлиқ, юз бош қўчқор сотиб олинган экан. Ҳозир сур совлиқлар сони икки мингдан ошибди. Хўжаликдаги бўлак отарларга ҳар йили 430—450 бошгача соғлом сур қўзини парваришлаб бераётганлар ҳам Мейли Тўхтаев отарида.

Тўл, мавсумини биринчи бўлиб бошлаган Тўхтаевлар отарида дастлабки натижалар қувончли. Совлиқларнинг ҳар юз бошидан 108 тадан қўзи олиниб, 85 таси ўстиришга қолдирилмоқда. Йўлдош Элмуродов, Тўхта Қулматов, Шокир Бердимуродовлар бош чўпонлик қилаётган отарларда ҳам қувончли натижалар қўлга киритилаяпти.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ САБЗАВОТКОР, БОҒБОН ВА СОҲИБКОРЛАРИ КЕНГАШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ

МУРОЖААТИ

(Боши 1-бетда).

20 килограммгача ҳосил етиштиришга қодир.

Сабзавоткор ўртоқлар!

Халқимиз «Ер—зар, деҳқон—заргар» деб бежиз айтмаган. Бу оқилона сўзлар энг аввало сизларга тааллуқли. Чунки республикамиз шароитида ҳар гектар ердан сабзавот экинларидан 2-3 маротаба ҳосил етиштириш мумкин ва бунга эришишимиз зарур. Сабзавот экинларининг халқимиз ёқтирган турлари ва навларини кўпайтириш билан бир қаторда уларни табақаланган муддатларда экиш, парваришлаш, юқори сифатли ҳосил етиштириш тадбирларини ҳар бир хўжаликда кенг жорий этайлик.

Картошка етиштиришни кўпайтиришда энг аввало ўзимизда сара уруғ яратиш, уни узоқ муддат сақлаш учун шарт-шароитларни вужудга келтириш устида астойдил иш олиб борайлик. Бу йил 15 минг гектар ерга сара уруғлик картошка уруғи экиш мўлжалланган. Ҳозирги кунда ана шу мақсадни амалга ошириш учун сув билан яхши таъминланган унумдор ерларни ажратиш ва картошкани қулай муддатда экиш зарур.

Азиз деҳқонлар, боғбону соҳибкорлар!

Ўзбекистоннинг ширин-шакар қовун-тарвузлари дунёга машҳурдир. Шираси тилни ёрадиган, лекин ҳозирда йўқолиб бораётган қовун навларини экайлик.

Илғорлар тажрибасидан кенг фойдаланиб, илм-фан ютуқларига таяниб боғ ва токзорларимизни тубдан яхшилайлик. Мевали дарахт турларини, айниқса камёб бўлиб кетган ўрик, анжир, лимон, хурмо, ёнғоқ, бодом, хандон писта, жилон жийда экилган майдонларни кенгайтириш ишларини амалга оширайлик.

Узумчиликда кишмиш, майизбоп навларни кўпайтириш билан бир қаторда хўраки, шарбат ва шароб учун ишлатиладиган навлар парваришини яхшилаб, юқори ҳосил олиш устида ишлашни йўлга қўяйлик.

Етиштирилган ҳосилимизнинг тақдири, унинг халқимизга сифатли етиб бориши тайёрловчи, сотувчи ва қайта ишловчи корхоналар ишига кўп жиҳатдан боғлиқ. Республикамиз олимлари; илм-фан арбоблари, машинасозлар: ўз изланишларингиз натижаларини ишлаб чиқаришга кенг жорий этишга эришингиз. Мева-сабзавотчилик, узумчиликда оғир ишларни механизация зиммасига ўтказишда деҳқонлар учун қулай, унумли, кичик қувватли трактор ва бошқа қишлоқ хўжалик машина ва ускуналарини тезроқ ишлаб чиқариб, кенг жорий этингиз!

Иқтисодчи олимларимиздан Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш чоралари» тўғрисидаги қарорини тезроқ амалга оширишда, мева-сабзавотчилик, узумчилик ва бошқа соҳаларда бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида ишни янгича ташкил этиш, меҳнатга ҳақ тўлаш, нарх сиёсатини тўғри олиб бориш, ҳисоб-китобни такомиллаштиришда амалий ёрдам кутамиз.

Азиз дўстлар!

Биз, кенгаш қатнашчилари ҳурматли Ислом Каримов ташаббуси билан жумҳуриятимизда биринчи маротаба сабзавоткорлар, боғбон ва соҳибкорлар қурултойининг алоҳида ўтказилгани ҳамда ишлаб чиқариш илғорларимизнинг олий мукофотлар билан тақдирлангани учун чексиз миннатдорлигимизни билдирамиз.

Бу йил Ўзбекистонимиз мустақиллигининг икки йиллигини нишонлаймиз. Бу шарафли йўлда Республикамиз Президенти ва ҳукумати томонидан изчиллик билан олиб борилаётган бунёдкорлик ишларини қўллаб-қувватлаб, давлатимиз равнақига муносиб ҳиссамизни қўшайлик. Ватанимиз мустақиллиги, халқимиз саодати йўлида астойдил меҳнат қилиб, 1993 йил вазифаларини шараф билан бажарайлик.

Жилвон боғларида баҳор

БИЗ шифохонанинг ёнма-ён палатасида даволанардик. У муолажаларга бориб-келар, кейин кўзойнагини тақиб, китоб ўқишга ёки газеталарни кўздан кечиришга киришарди. Гоҳ-гоҳида рафиқаси — Меҳнат Қаҳрамони Обида опа Ҳамроева билан бирга очиқ ҳавога чиқиб суҳбатлашиб ўтиришарди.

Камсуқам, камтарлиги билан ҳеч кимнинг эътиборини ўзига тортмаган Султон ака Муқимов 1938 йили Ғиждувон районидаги «Гулистон» колхозининг Қатағон қишлоғида оддий деҳқон оиласида таваллуд топганини, ўрта мактабни битиргач Бухоро педагогика институтининг биология факультетида таҳсил кўрганини, 1967 йили меҳнат фаолиятини агрономликдан бошлаганини Обида опадан эшитган эдим.

Султон ака пахтачиликнинг сир-асрорларини пухта ўрганган, қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ҳам юқори ҳосил етиштириш тажрибасини эгаллаган агрономлардан, У ўзи туғилиб ўсган колхозда аввал участкада, кейинчалик бош агроном бўлиб ишлади. Бу вақтда жамоа хўжалиги илғорлар сафидан ўрин олганди. Султон ака қўлга киритган ютуқлардан хабар топган раҳбарлар уни район агросаноат бошқармасида бош агроном бўлиб ишлашга тавсия этишди. 1980 йили эса Ғиждувоннинг олис чўли ҳисобланган Жилвондаги узумчилик ва боғдорчилик давлат хўжалигига Султон Муқимовни раҳбар қилиб тайинлашди...

Биз бўш вақтларда кам-кам суҳбатлашадиган бўлдик. Давлат хўжалигининг фаолиятлари ҳақида сўзлаб беришни илтимос қилганимда у киши камтарлик билан «ишлаб турибмиз-да» деб қўя қоларди. Ниҳоят бир оқшом суҳбатимиз қовушиб қолди:

— Мева-сабзавот маҳсулотларини етиштириш ва харид қилишнинг ҳозир биз эришган ҳажми халқимиз эҳтиёжини қоплайдиган даражага етди, — деди у кўзойнагини қўлига олиб, оппоқ даструмол билан ойнагини артаркан. — Ўзингизга маълум, бундай маҳсулотларнинг транспорт харажатлари кўплиги сабабли бошқа минтақаларга олиб бориб сотиш қийин. Шунинг учун бозор талабларини ва аҳоли эҳтиёжини тўла қондиришни ҳисобга олган ҳолда уларни етиштириш таркибини ўзгартириш ҳақида фикрлар юрибди. Масалан, сабзавот, полиз экинлари майдонларини қисқартириш ва суғориладиган ерларда ғалла майдонини кенгайтириш мақсадга мувофиқдек кўринади. Сабаби келажакда озиқ-овқат учун донга бўлган эҳтиёж янада ортади. Чунки дон инсон учун озиқ-овқат манбаи, айни вақтда гўшт, сут ва тухум етиштиришнинг ҳам негизи ҳисобланади. Шунинг учун биз хўжалигимизни бундан кейин дон етиштиришга эътиборни кучайтирмоқчимиз.

— Сиз раҳбарлик қилаётган совхоз асосан узумчилик ва боғдорчиликка ихтисослашган. Шунинг учун агар малол келмаса, мазкур соҳаларда амалга оширилаётган ишлар тўғрисида суҳбатлашсак, — дедим Султон ака айтишга ҳижолат бўлиб турган фикрини уқиб олгандай.

— Аввало ҳаммамиз учун қувончли бўлган бир воқеа бор. Бу ҳам бўлса Ўзбекистонимизнинг мустақилликка эришганидир, — деди хўжалик раҳбари энди батамом суҳбатлашишга рози бўлгандай. — Бу эса барча ишчи ва хизматчиларимизнинг дилини равшан қилиб, ғайратига ғайрат қўшиб юборди. Зотан улар фақат шу ҳалол меҳнатлари билан мустақилликни мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшажакларини яхши биладилар. Модомики сиз хўжалигимиздаги меҳнат жараёни билан қизиққан экансиз, 1992 йилги якунларимиз ҳақида икки оғиз гапириб ўтиш керак бўлади.

БИЗ 1992 қишлоқ хўжалик йилида барча соҳаларда катта ютуқларга эришдик, десам мақтанчоқликка кирмайди. Хўжалигимизда экин экишга яроқли 619 гектар ер бўлиб, шундан 250 гектари узумзор, 75 гектари мевазор ва қолган 295 гектари ҳайдалиб экин экиладиган майдонлардир. Бизда узумчилик ва мевачиликка бўлган эътиборни кучайтириш кейинги йилларда ўз самарасини бермоқда. Ўтган йилги обҳаво инжиқлиги ва сув танқислигига қарамай бригада ва звеноларда ишнинг яхши ташкил этилиши, ерга меҳр қўйиб ишлаш сабабли ҳар бир ниҳол кузда баракали ҳосил берди. Боғлар таровати Жилвон чўлларида саховат сандиғи очилганидан нишона бўлди. Натижада атрофимиздаги хўжаликларга нисбатан энг кўп ва энг сифатли узум ҳамда мева-чева етиштирдик.

Бизнинг миришкор боғбону соҳибкорларимиз ўзларининг ширин-шакар мевалари билан район ҳамда вилоят миқёсида эл оғзига тушдилар. Уларнинг ҳалол меҳнати туфайли етиштирилган ноз-неъматлар ҳалқимиз дастурхонига файз киритди.

Гапим қуруқ бўлмаслиги учун баъзи бир рақамларга қулоқ солинг, — Султон ака ўрнидан туриб чарм папка ичидаги кичкина ёндафтарчасини олиб варақлади, керакли рақамларни топди шекилли кўзойнагини тақиб, сўзида давом этди. — 1992 йили узумдан 580 тонна ҳосил бермоқчи эдик. Худо баракасини ато қилиб, у 740 тоннани ташкил этди. Ғалламиз ҳам 106 фоиз бажарилди. Шунингдек, 55 тонна мева ўрнига 104 тонна ҳосил кўтардик. Сабзавот маҳсулотлари ҳам баракали бўлди. Биз тахминан 65 тонна ҳосил оламиз деб ўйлаган эдик. Лекин ҳосил шундай бўлиб бердики, натижада 133 тонна хирмон кўтардик. Қуруқ мева билан майиз тайёрлаш совхозимизнинг асосий ишларидан ҳисобланади. Чунки мана шу маҳсулотларнинг сифати яхши бўлгани учун улар жуда харидоргир. 10 тонна ўрнига 28 тонна қуруқ мева ва майиз тайёрлаб, эл дастурхонига жўнатдик.

— Султон ака, эшитишимча сиз раҳбарлик қилаётган «Жилвон-2» давлат хўжалиги район марказидан анча олисда жойлашган. Демак, у ерда муқим яшовчи халқ кам бўлса керак. Шундай экан, совхоз обрў-эътиборини кўтараётган илғорлар номини ҳам эслаб ўтсангиз, айни муддао бўлур эди.

Султон ака бу гапдан руҳланиб кетди шекилли бир-икки марта маъқул дегандек бош ирғиб, ёндафтарчасининг бошқа варағини очди:

— Мана, сиз айтган кишилар. 3-бригада бошлиғи Луқмон Рустамов, 8-бригада бошлиғи Тўймурод Темиров, 5-бригада бошлиғи Турсун Тўраевларни ибрат қилиб кўрсатса арзийди. Уларнинг меҳнати ҳар қанча мақтовга лойиқ.

— Сиз, асосан, касбингиз бўйича агрономсиз. Мўл-кўл мева ҳосили етиштириш учун боғда қандай ишларни амалга ошираётганларингиз ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— Бу борадаги ишларимиз бошқа боғдорчилик жамоа хўжаликларида қилинаётган юмушлардан фарқи кам. Шундай бўлса ҳам бу юмушларга тўхталай. Маълумки, дарахтлардаги ортиқча, қалин шох-шаббаларни буташ, ҳаддан ташқари ўсиб кетган навдаларни, ниҳоллар бўйчанлигини қисқартириш, ён-атрофга қараб ўсган шохлар бир меъёрида бўлишига эришиш керак. Шундагина меванинг ҳосили мўл бўлади. Биз бу борада ишни дарахтларнинг илдиз бўғозидан ўсиб чиққан бачки навдаларни қирқиб ташлашдан бошлаймиз. Ниҳол таналарида ўсган кераксиз навдаларни ҳам ўз вақтида қирқиб ташлашга ҳаракат қиламиз. Чунки улар дарахтнинг куч-қувватини кесади, ҳосил берувчи навдалар озуқа маҳсули етиб боришини камайтиради.

Шунингдек, бир-бирига қарама-қарши ўсиб тармашиб кетган, касалланган, синган шохлар, ортиқча навдалар ҳам ҳосилга зарар келтирса келтирадики, фойда бермайди. Йўғонлиги 2 сантиметрдан ошган шох ва навдаларни дастарра билан арралаб ташлаймиз ва пайдо бўлган яраларни яхшилаб бўяб қўямиз. Мевазоримиз унчалик эски эмас. Ёш ниҳолларимиз ҳам анчагина. Шунга қарамай ҳар йили катта ёшдаги дарахтларнинг шох-шаббаларини бутаб турамиз. Шунинг учун улар текис ўсади, шамолда оз тебрангани боис ҳосилнинг тўкилиши ҳам оз бўлади. Қуёш нури ҳосил берувчи навдаларга бир хил тушади. Натижада унинг меваси рангдор, хушбўй ва сифатли бўлади.

— Сиз ҳозир мевали дарахтлар ҳақида гапирдингиз. Совхозда токзорлар, ҳам талайгина. Узумдан мўл ҳосил олишнинг сирлари нимада деб ўйлайсиз?

— Узумдан мўл ҳосил олиш сирларими? — Султон ака ён дафтарчасини ёпиб, бир муддат хаёлга толгандек бўлди. Сўнг яна аста сўзида давом этди. — Бунинг сирлари йўқ. Ўзингиз биласиз, ток навдаларида куртак бўртаётган даврда амалга ошириладиган ҳар қандай иш муайян миқдордаги ҳосилни йўқотишга олиб келади. Шунинг учун биз қиш ва баҳорнинг ҳар бир ғанимат дамидан унумли фойдаланишга, зарур агротехник юмушларни сифатли қилиб бажаришга интиламиз. Узумзорларимиздаги ишком ва сўриларни ток очмасдан олдин таъмирлаймиз. Ҳосил бериши мумкин бўлган токларни ўз вақтида ердан кўтариб қўйишга ҳаракат қиламиз. Шунда маҳсулот миқдори камида 25-30 фоиз кўпайишини, сифати янада яхши бўлишини, касаллик ҳамда зараркунандаларга қарши курашиш усуллари осонлашишини яхши биламиз.

УЗУМДАН юқори ҳосил олишимизнинг яна бир муҳим омили шуки, биз меҳнат жараёнларининг қарийб 60-70 фоизини техникадан фойдаланган ҳолда бажарамиз. Шунинг учун ҳам қўл кучи танқислиги сезилмайди. Ҳали ўзингиз айтганингиздек, ишчиларимизнинг аксарияти қишлоқлардан қатнаб ишлайдилар. Агар биз механизациядан фойдаланмасак, одам кучи етишмаслиги сезилиб қолади.

Бу ерда яна бир нарсани айтиб ўтиш жоиз. Баҳор чоғи токлар тупроқдан очилгандан кейин яна шу ток ва дарахт атрофлари, қатор пушта ораларига яхшилаб ишлов берганимиз учун ҳам тупроқ йиғилиб, ер қотиб қолмайди, бегона ўтлар ҳаммаёқни босиб кетмайди, касалликнинг олди олинади, зараркунандаларнинг кўпайишига йўл қўйилмайди. Ана шу тадбирларнинг ҳаммаси, гарчи улар майда-чуйдадек туюлса ҳам узум ва мева-чевадан мўл ҳосил олишнинг гаровидир.

— Суҳбатимиз бошида экин экишга яроқли бўлган майдонлар ҳақида эслаб ўтгандингиз. Агар малол келмаса, ана шу экинзорлар ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— Ҳа, ғалла экканимиз тўғрисида айтиб ўтдим. Ҳақиқатан ҳам дон экинлари экиш ҳамда улардан юқори ҳосил олиш аҳоли ризқи-рўзини кўпайтириш демакдир. Бу борада ҳам бир қатор ишларни амалга оширганмиз. Совхозимизда 70 гектар ерга дон экkan эдик. Чўл шароитида унинг ҳар бир гектаридан 16 центнердан ҳосил кўтардик. Бизнинг жилвонликлар учун бу ёмон натижа эмас. Келгусида халқимизни дон маҳсулотлари билан таъминлаш ҳамда чорвачилик учун ем ва озуқа базасини кўпайтириш ниятида ғаллазорларимизни янада кенгайтирмоқчимиз. Бу соҳада илғор тажрибага эга бўлган Шомурод Отаев, Сиддиқ Нашвонов, Шомурод Элов бошлиқ бўлган бригада ва звеноларнинг қўли қадоқ ғаллакорлари ўз меҳнатларини аямасликларига ишонамиз.

Хабарингиз бор, ҳозир ҳамма ерда оилавий пудрат ҳақида кўп гап бўлмоқда. Боиси шуки, оилавий пудрат деҳқончиликда мўл ҳосил етиштиришнинг асосий гаровларидан бири бўлиб қолди. Негаки, пудрат асосида ишлаётган кишилар моддий манфаатдор бўлганлари учун ҳалол меҳнат қиладилар. Вақтларини ҳам куч-қудратларини ҳам аямайдилар. Зарур бўлганда бола-чақаларини ҳам ёрдамга чақирадилар. Бизда ҳам узумчилик, ғаллачилик, сабзавотчилик каби тармоқларда оилавий пудратлар ташкил қилинди. Уларнинг меҳнат қилишлари учун ҳамма шарт-шароитлар яратиб берилган. Мана масалан, Юрий Ким деган тажрибали сабзавоткор бошлиқ оилавий пудратни олиб кўрайлик. Бу оила 1992 йил бошида шартнома асосида 5 гектар ерга пиёз экиб, 65 тонна ҳосил топширишга ваъда берган эди. Кузда эса 133 тонна пиёз етиштириб, режасини 200 фоиз бажарди. Бу 200 минг сўмлик маҳсулот ўрнига 843 минг сўмлик пиёз топширилди деганидир. Натижада оилавий пудрат аъзолари йил якунига бориб, 390 минг сўм қўшимча ҳақ олдилар.

— Султон ака, ютуқлар ҳақида анча батафсил гапириб берганингиз учун раҳмат. Энди давлат хўжалиги олдида турган муаммоларга ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Муаммолар ҳамма жойдаги каби бизда ҳам етарли, — бу гал Султон ака анчагина ўйлаб қолди. Назаримда камчиликларни оммалаштириб, ўзи ҳам шундай қийин шароитда меҳнат қилаётган ишчи ва хизматчиларини ҳижолатга қўйгиси келмади шекилли. Аммо менинг диққат билан тикилиб турганимни кўриб яна гап бошлади. — Аввало шундай катта ишларни бажараётган боғбону соҳибкорларимиз олдида маданий-маиший хизмат яхши бўлмаганлиги учун кўпдан бери кўнглимнинг бир чеккаси ғаш. Ахир, совхозимизга оддий радио ҳам етиб бормаган-да. Кино-театр, бадиий ҳаваскорлик жамоалари ҳақида ҳам ўйлашимиз зарур. Ишчиларимизнинг бўш вақти бир қадар зерикарли ўтаётганидан хабаримиз бор. Ана шу йўналишда қиладиган ишларимизни режалаштиришимиз керак.

Яна бир муаммо шуки хўжалигимизда тайёр маҳсулотларни сақлайдиган, талабга жавоб берадиган жой йўқ. Биз ҳозир мева ва сабзавотларни сақлайдиган катта омборхонани қуришга киришдик. Бундан ташқари майиз қуритадиган цех ва уни қадоқлайдиган корхонани ҳам бунёд этиш ниятидамиз. Агар шу икки муаммо ҳал бўлса, давлат хўжалигимизнинг иши янада юришиб кетади, бойлигимизга бойлик қўшилади, ишчиларимизнинг фаровонлиги ортади. Кўнглимизга тугиб қўйган эзгу ниятларимиз амалга ошаверади.

Шифохона навбатчиси анча вақт бўлиб қолганлигини, беморлар ётиб дам олиши зарурлигини айтиб, бизни ҳам палаталаримизга таклиф қилди. Хонамга кириб, Султон ака етакчилигида миришкорлар, амалга ошираётган ишлар ҳақида ўйлаб ётдим. Сўнг хаёлан уларга муваффақиятлар тиладим.

Наримон ОРИФЖОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

МЕҲР НИҲОЛИ

Қадимдан бери халқимизда шундай нақл бор: умрингдан бир куни қолса ҳам бир туп кўчат эк, мевасини ўзинг емасанг, бола-чақанг баҳраманд бўлади. Ўлкамизнинг турли чеккаларида — тоғ этакларию чексиз адирларда, ўзлаштирилган чўл ва саҳроларда қад кўтараётган серҳосил мевазорлар ана шу ҳикмат самараси. Қарийб чорак аср ичида Жилвон қучоғида гармсел шиддатини, саратон оташини ва қишнинг қаҳратон изғиринларини матонат билан енгиб, балоғатга етган боғимиз ҳам ўша шарофатли нақл меваси, десак хато бўлмайди.

Мазкур давлат хўжалигида иш бошлаганимга ўн йилдан ошди. Аввал боғдорчилик бригадасига бошчилик қилдим, кейин агрономлик вазифасини бажардим. Юқори ҳосил олиш учун агротехника қоидаларини жорий этишнинг ўзи камлик қилади, унга юрак меҳрини ҳам қўшиб ишлов бериш керак. Шундагина дарахт сени тушунади.

Шунинг учун ҳам ниҳолларга шакл беришда, қатор ораларини ҳайдаб, ўғитлашда улардан меҳримизни аямаймиз. Гектарига 25—30 тоннадан асосан маҳаллий ўғит берамиз, чунки заҳарли химикатлари бўлган минерал ўғитлар экологик шароитни оғир аҳволга солиб қўяди. Мева зараркунандалари бўлмиш ҳашаротларга қарши курашни тўғри ташкил этганимиз сабабли ўтган йили биронта ҳам қурт-қумурсқа кўринмади. Узумни кулдан, олмаларни қуртлашдан сақлаб қолишга муваффақ бўлдик.

Ҳа, ҳосилдорлик гарови шуки, агротехника билан бирга боғларга қалб кўрини ҳам бағишлаш керак. Чунки боғ меҳрдан яралиб, камол топади, ширин-шакар мева беради.

Мустафо СОЛИЕВ,
бош агроном.

ДЕҲҚОН МЕҲНАТИДАН...

«Деҳқон меҳнатидан нафақат инсон, балки жамъики ҳашароту қурт-қумурсқалар, қушлару ҳайвонот дунёси баҳраманд бўлади.

Қўшчининг ундан муроди ҳосил, самончи ундан мақсадга восил.

Гадойлар у билан тўқ, хонадон ундан маъмур.

Новвойнинг тандири у билан иссиқ, унфуруш бозори у билан қизиқ.

Фуқаронинг ризқу рўзи, ғарибнинг куч-қуввати дон биландир».

Алишер НАВОИЙ.

ТАҲЛИЛ—КЎЗГУ

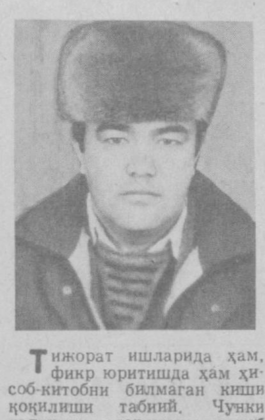

Тижорат ишларида ҳам, фикр юритишда ҳам ҳисоб-китобни билмаган киши қоқилиши табиий. Чунки халқимиз «даромадга қараб буромад» дейди. Бунинг маъноси шуки, имкониятга қараб иш тутиш керак. Бизнинг давлат хўжалигимизда бу масалага алоҳида эътибор берилган. Боиси хўжалик бошлиғи Султон ака Муқимов ҳар бир ишда тартиб бўлишини ёқтиради. Шунинг учун совхоздаги кирим-чиқимлар, ҳар бир ишчининг бажарадиган хизматию оладиган иш ҳақигача аниқ рақамларда ифодаланиб, «темир» сандиқларда сақланади.

Айни вақтда ишни таҳлил қилиб бориш қаерда хато ва камчиликларга йўл қўйилганини аниқлашда катта ёрдам беради. Бу эса ўз навбатида келгусида уларнинг такрорланишидан сақлайди. Мана масалан 1992 йили қишлоқ хўжалиги ва чорва маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш режаларининг бажарилишини бир таҳлил қилиб кўрайлик-чи, қандай натижаларга эга бўлган эканмиз?

Ғалладан 105 тонна ҳосил олишни мўлжаллаган эдик. Амалда у 111,2 тоннани ташкил этди, демак режа 106 фоиз бажарилди. Ёки узум етиштиришни кўздан кечирайлик. 580 тонна ўрнига 740 тонна ҳосил олиниб. режа 127 фоизга етди. Шунингдек мева 189 фоиз, сабзавот 204 фоиз, полиз маҳсулотлари 103 фоиз, майиз тайёрлаш 280 фоиз адо этилди. Энди шуни пул ҳисобида қандай бўлишини билмоқчи бўлсак, яна таҳлилга киришамиз: бунда ғалладан 490,9 минг сўм, узумдан 3.557,1 минг сўм, сабзавотдан 638,3 минг сўм, майиздан 1.504,7 минг сўм фойда кўрганимиз маълум бўлади. Айни вақтда маҳсулотларнинг бошқа айрим турлари унчалик кўп даромад келтирмади. Демак, келаси йили маҳсулотнинг ўша турини камроқ экиш, фойда келтирганларини кўпайтиришга тўғри келади.

Биз 1993 йилги қишлоқ хўжалиги ва чорвачилик маҳсулотларини етиштиришни режалаштирганимизда юқоридаги таҳлилга алоҳида аҳамият бердик. Бу нарса хўжалик самарадорлигини ошириш ва ишчиларнинг турмуш фаровонлигини юксалтиришда ҳал қилувчи омил бўлиши турган гап.

Амрулло КАРИМОВ,
бош ҳисобчи.

АЙНИ МУДДАО

Очиғини айтганда 1992 йил чорвачилик учун жуда қийин бўлди. Баҳорги тўхтовсиз ёғин-сочин, ёзнинг ғоят иссиқ келиши ва кучли шамолларнинг такрорланиб туриши, қиш изғиринлари чорвадорларимиз иродаси ва бардошини, матонати ва маҳоратини катта синовдан ўтказди. Тан олиш керакки, фермамизнинг барча ходимлари бу имтиҳондан муваффақиятли ўтдилар.

Давлатга 12 тонна ўрнига 15,2 тонна гўшт, 80 тонна ўрнига 86 тонна сут, 14 центнер ўрнига 20,9 центнер жун, 184 дона ўрнига 288 дона олий сифатли қоракўл тери топширилди, режа зиёди билан бажарилди.

Бу ютуқларни қўлга киритишда бузоқбоқарлардан Субҳон Рустамов, Орзу Одилов, сигирсоғарлардан Жумагул Одилова, Тошбиби Рустамова, чўпонлардан Холиқ Жумаев, Ҳасан Шириновлар катта ҳисса қўшдилар. Шунингдек, фермер хўжаликларидан 12 тонна ўрнига 16 тонна сут қабул қилиб олдик.

Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, жун ва қоракўл терининг харид нархи бу маҳсулотларни етиштиришга сарф қилинадиган меҳнатга нисбатан анча паст эди. Бу ҳозирги иқтисодий қийин шароитда у бирмунча салбий таъсир кўрсатди. Деҳқончилик ва чорвачиликни ривожлантиришга алоҳида аҳамият бериб келаётган республикамиз раҳбарияти яқинда уларга эркин нарх белгилаганлиги айни муддао бўлди.

Даврон АВАЗОВ,
ферма мудири.

ИККИ ҲИССА КЎП

Сўлим ёз оқшомлари дала шийпонида ёнбошлаб, мовий осмон узра кезган юлдузлар ҳаракатини ҳеч кузатганмисиз? Бизга олисдан бир хил кўрингани билан уларнинг ҳар қайсиси ўзига хос бир олам. Баъзилари туркум бўлиб кўзга ташланади, бошқалари ёлғиз нур сочиб, кўк юзини шуълага чулғамоқчи бўлади. Шунга қарамай уларнинг ҳаммаси ҳамкору ҳамжиҳатликда само чеҳрасига чирой бағишлайди. Менимча, бизнинг давлат хўжалигимизни ўша кўҳлик самога қиёс қиладиган бўлсак, бригадаларнинг ҳар бири ўзича нурли юлдузга ўхшайди, деб ўйлайман.

Мана масалан бизнинг 8 бригадани олиб кўрайлик. Жамоамизда 15 киши бир ёқадан бош чиқариб, меҳнат қилади. Биз 95 гектар боғни парваришлаб, ундан халқимиз дастурхонига турли хил мева-чеваларни совға қиламиз. Боғбону соҳибкорларимизнинг ҳалол тер тўкишлари оқибатида ҳар йили режадаги мўлжалимизни ошириб адо этаётирмиз. 1992 йили 140 тонна ўрнига 150,5 тонна сархил узум етиштирдик. Қовун-тарвуз тайёрлаш ҳам, ғалла ҳам ортиғи билан бажарилди. Бригадамиз бутун йил давомида 991.148 сўм даромад қилишини кўзда тутган эдик. Амалда бу рақам 1.897.999 сўмни ташкил этиб, режамиз 200 фоизга етди.

Само юлдузлари кўкка хусн бағишлашда қанчалик муҳим ўрин тутсалар, давлат хўжалигининг даромади юқори бўлишида бригадаларнинг қўшган ҳиссаси ҳам шунчалик катта эканлигини яхши тушунамиз.

Тўймурод ТЕМИРОВ,
8-бригада бошлиғи.

ЛОЛАЛАР ЧАМАНИ

Апрелда табиатнинг кўрки ўзгача. Кўкатлар, буталар, дов-дарахтлар гулга киради. Боғлар узра асаларилар чарх уради. Уларнинг гувиллашини ҳар бир ғунча олдида эшитиш мумкин. Сирдарё соҳилларида жийда гулининг хушбўй ҳиди атрофга таралади. Унинг ширин, маст қилувчи мушки дилни равшан қилади. Фақат апрелдагина шундай такрорланмас, муаттар ҳид таралади.

Бошқа кўплаб гуллар ҳам эътиборингизни тортади. Лекин кўзни яшнатувчи лолаларни кўрмоқчи бўлсангиз, тоққа чиқинг. Нафармон бўтакўзлар Жиззах чўлларида, муъаттар жийдалар Бўзсув, Қорасув, Сирдарё, Амударё соҳилларида гулга киради. Гарчи совуқ ва ёғингарчиликларга тўла об-ҳаво март охиригача сақланиб турган бўлсада, табиат салтанатига баҳор тўла ҳукмрон бўлиб олди.

Қушлар ҳам қайтиб келишмоқда. Ўрдак, ғоз, соқақуш, қарқара, лойхўрак ва бошқа жонзотлар ташриф буюришганига анча бўлди. Ҳадемай читтак ҳам учиб келади. Апрель ўртасида деярли барча қушлар азалий маконида бўлишади. Улар денгизлар ва қитъалар оша ўз инига бехато етиб келишади. Табиатнинг биз билмайдиган сирли белгилари асосида қушлар ҳеч қандай компассиз ўн минглаб чақирим масофани аниқ босиб ўтишади.

Жиззах чўлига ва Зомин ўрмон хўжалиги тоғолди ерларига лайлаклар қайтиб келишди. Дастлабкилари март охирида пайдо бўлганида тоғ ёнбағирларида ҳали қор эримаган эди. Шу боис уларга ем топиш қийин бўлди. Энди эса қийинчиликлар ортда қолди.

Арнасойдаги сув ҳавзаларининг саёз

жойларида кулранг қарқаралар кезиб юришибди. Сув совуқ. Лекин у ер-бу ерда учрайдиган бақаларни овласа бўлади. Муҳим янгилик шуки, яшил ўт-ўланлар орасида, барханлар ичида ўқувчилар қуёнча тутиб олишди. Мен уларни жониворни қўйиб юборишга кўндирдим. Гап шундаки, март ойида туғилган қуёнчалар жуда заиф бўлиб, онасидан бошқа ҳеч ким уларни тарбиялай олмайди. Зеро, она қуённинг сутидек тўйимли озуқа ҳеч қаерда йўқ.

Апрелда кўпгина майда йиртқичлар ҳам бола очишади. Улар ўз инларида ҳали кўзлари очилмаган ҳолда ётишади. Оналари уларга сут бериб туради. Лекин ой охирига келиб майда кемирувчиларни овлашади.

Кўршапалаклар пана жойларни тарк этишди. Бу йил қишда улар яхши ухлай олишмади. Ҳатто январнинг бошида илиқ-иссиқ оқшом пайтлари дамба-дам томлар ичидан учиб чиқишарди. Гап шундаки, декабрь ва январь илиқ келди. Февралда совуқ тушиб, мартда ёғингарчилик кўп бўлди. Кўршапалаклар ҳозир қуёш ботиши олдидан парвозга кўтарилиб, ярим тунгача кам сонли хашаротларни овлаш учун тинмай учишади.

Кемирувчиларнинг янги жойларга кўчиши поёнига етди. Кўкламда доимо шундай: сичқонсифат кемирувчилар турли бинолардаги қишки инларини тарк этиб ўтлоқларга, томорқаларга, боғларга ўтишади. Буни яхши билган колхозчилар қишлоқ хўжалиги экинлари зараркунандаларига қарши курашишни айнан апрель ойида ўтказишга ҳаракат қилишади.

Кечқурун ариқлар соҳилларида қур бақаларнинг овози эшитилиб қолади. Уларнинг болалари митти жонивор қиёфасидан қурбақага айланиш жараёнини бошдан кечирмоқда.

Тўқайдаги яшил майдончада чипор буғуча зўр-базўр оёққа турмоқда. Ойиси уни қўриқлаяпти. Табиат унга шундай олачипор тус берганки, худди оппоқ гилос гулларини унинг устига сочгандек. Буғучанинг бундай қиёфаси қуёш чарақлаб турган кунлари буталар орасида уни деярли кўринмас қилади. Шу тариқа у хавф-хатардан сақланади.

Тўнғиз ҳам бола очди. Унинг болалари ўзига ўхшамайди. Чунки узунасига ҳошия тортилган. Бу ҳошия уч ой сақланиб туради. Сўнг ёввойи тўнғиз болалари улғайиб ота-онаси рангига киради.

Апрель учрашувларга бой ой. Ҳар куни қандайдир янгиликка дуч келиш мумкин. Лекин вақт зиқ. Бу қизғин паллада соҳибкор деҳқон пахта майдонларида, боғларда, томорқаларда экинтикин ишлари билан машғул.

А. ЛЕСНЯК.

РАНГЛАР ЖИЛВАСИ

Апрелда куррамиз шимолий ярим шарининг кўпчилик ерларида кўклам ўз сепини ёяди. Мўътадил ўлкаларда қорлар эриб, дарёларда музлар оқа бошлайди. Дарахтлар яшил либосга ўраниб, қушлар учиб кела бошлайди. Арктика оролларида, қуруқликнинг тундра қисмида зичлашиб, қотиб қолган қорларнинг юза қатламигина эрийди. Қуёш уфқдан унча баланд кўтарилмайди, кун совуқ бўлади. Қутбнинг паст бўйли ўсимликлари — майда ўт-ўланлар, пакана қайин ва толлар қия тушаётган қуёш нурларидан баҳраманд бўлиб, тез ўсади. Апрелда қутб ўлкаларида қуёш нури ғанимат ҳисобланади. Тайгадаги дарёларнинг суви кўпайиб, соҳиллардаги ўтлоқларни сув босади. Ой охирига келиб, шимолий дарёларда кемалар қатнови бошланади.

Куррамизнинг Европа қисми мўътадил минтақасида жойлашган ўлкаларида куз фаслида экилган буғдойлар барқ уриб униб чиқади. Ўрмонларда ёнғоқ, зирк ва тоғ тераклари, Европа жанубидаги боғларда эса мевали дарахтлар гуллайди. Дафнанинг хушбўй ҳиди атрофга таралади. Япониянинг барча шаҳар ва қишлоқлари сакура (олча)нинг оппоқ, пуштиранг гулларига бурканади. Куррамизнинг Марказий Осиё чўллари ўртасида қад кўтариб турган Тянь-Шань, Шунь-лун ва Помир тоғларининг ёнбағирларидаги қорлар эрийди, натижада кучли тошқинлар ҳосил бўлади. Сойлар, дарёлар суви кўпайиб, кенг соҳиллардаги ўтлоқларни бир неча кун сув босиб ётади.

Испания, Ҳиндистон, Италия, Туркия, Корея, Хитойнинг марказий ва жанубий-ғарбий қисми ерлари, Ҳимолай тоғларининг қуёшга қараган этаклари кўк яшил либосга ўралади. Бу ойга келиб Ҳиндистоннинг жанубий ва ғарбий қисмида Ҳинд океанидан қуруқлик томонга ёзги муссон шамоллари тез-тез эсиб туради. Натижада Декан ясси тоғлигигача бўлган жойларда она табиатни жонлантириб юборади.

Сайёрамизнинг жанубий ярим шарида апрель куз фаслининг иккинчи ойи бўлиб, Америка қитъасининг жанубий томонидаги Патагонияда изғирин шамоллар эсади. Оловли Ер оролида эса қор ёғади. Гранчақо чўлу даштларида об-ҳаво қуруқ бўлади. Куррамизнинг Африка жанубида Калахари чўлида қурғоқчилик бошланади. Ҳинд океани соҳилларида дарахт барглари сарғая бошлайди.

Т. МАҲМУДОВ,
табиатшунос.

Ҳар фаслнинг ўз хислати бор

ОЙНОМА
АПРЕЛЬ

ДУШАНБА		5	12	19	26
СЕШАНБА		6	13	20	27
ЧОРШАНБА		7	14	21	28
ПАЙШАНБА	1	8	15	22	29
ЖУМА	2	9	16	23	30
ШАНБА	3	10	17	24	
ЯКШАНБА	4	11	18	25	

ТОҒЛАРДА БАҲОР.

ТИРИК МАРЖОНЛАР

Кузатишларга қараганда, бир кеча-кундузда баҳор эллик чақиримга силжийди. Кўкламнинг келиши қандай бўлмасин, табиат барибир уйғонади. Бу пайтда балиқлар ҳам гуруҳ-гуруҳ бўлиб сув тагидан юзага кўтарилади. Бу пайтда уларни овлаш мумкинми? Саволга ҳайвонот, ўсимликлар дунёси ва қўриқхоналарни муҳофаза қилиш ва улардан оқилона фойдаланиш бўйича жумҳурият давлат инспекцияси бошлиғи Одилжон ОТАЖОНОВ шундай жавоб қилади:

— Кўкламда офтоб илитадиган саёз сув ҳавзаларида, кўкатлар униб чиқа бошлаган жойларда балиқлар ялписига тухум қўяди. Бундай пайтда уларни овлаш мумкин эмас. Лекин ўтган йиллар тажрибаси шундан далолат берадики, нопок кимсалар эл-юрт ризқрўзи ҳақида қайғуришмайди. Шунинг учун бундай ноинсофларга нисбатан жазо чораларини кучайтириш зарур. Амалдаги қонуларга кўра балиқлар тухум қўяётган пайтда уларни овлаш қатъиян таъқиқланган. Одатда қонунсиз равишда балиқ овлайдиганларга жарима солинади. Улардан ов қуроллари, шунингдек, қонунга зид равишда овлаганлари тортиб олинади.

Ўтган йили давлат назоратчилари ва уларнинг ёрдамчилари республикамиз сув ҳавзаларида 3500 дан кўпроқ қонун бузувчи кимсани жазога тортишди. Уларга 264,8 минг сўм жарима солинди. Қонунбузарлардан 1056 та ов қуроллари тортиб олинди.

Ов қилиш маън қилинган муддат Ўзбекистоннинг барча районлари учун турлича. У маҳаллий шароитга қараб белгиланади. Чунончи, Сирдарё ва Амударёда 10 мартдан 25 апрелгача, Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида 25 апрелдан 10 июнгача, қолган сув ҳавзаларида 16 апрелдан 31 майгача балиқ овлаш мумкин эмас.

М. МАХМУТОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» КЎРИК-ТАНЛОВИ ҒОЛИБЛАРИ

Жонажон республикамиз ўзининг истиқлол ва тараққиёт йўлини белгилаб олиб, ҳар жабҳада унга содиқ эканлигини тасдиқламоқда. Ўзбекистон раҳбарияти, барча меҳнаткашларимиз иқтисодий жиҳатдан ривожланиш, маънавий баркамолликка эришиш, умуминсоний қадриятларни қарор топтириш масалаларига алоҳида эътибор бермоқдалар.

Серқуёш юртимизда бўлаётган ажойиб ўзгаришларни, бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтиш жараёнида аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш соҳасида кўрилаётган тадбирларни, маданий-маърифий жабҳалардаги янгиликларни, Ўзбекистон бутун жаҳон томонидан эътироф этилаётганлигини оммага ҳозиржавоблик ҳамда изчиллик билан етказиш алоҳида аҳамиятга эга эканлигини ҳисобга олган «Қишлоқ ҳақиқати» таҳрир ҳайъати журналистлар, ёзувчилар, шоирлар ва бошқа ижодкорлар иштирокида кўрик-танлов ўтказмоқда. Иқтисодиёт, ижтимоий турмуш, маданий маърифий мавзуларда ёзилган туркум мақолалар, махсус саҳифалар, очерклар, лавҳалар, давра суҳбатлари, олға боришимизга тўсқинлик қилаётганлар ҳақидаги фельетонлар, замондошларимизнинг орзу-интилишлари, ички кечинмалари бадиий бўёқларда тўлақонли талқин этилган ҳикоялар, назмий асарлар муаллифлари ушбу кўрик-танловда иштирок этмоқдалар.

Қаламкашларни рағбатлантириш мақсадида ҳар ой охирида кўрик-танловининг маълум қисмига якун чиқариб, ғолибни келгуси ойнинг бошида газетамиз саҳифаларида эълон қилиб бориш мақсадга мувофиқ топилган эди. Яқинда бўлиб ўтган таҳрир ҳайъати йиғилишида кўрик-танловнинг март ойи якунлари кўриб чиқилди. **«Кўнгилларда гуллар чиройи», «Ишонч қудрати» сарлавҳали бадиий-таҳлилий мақолалар муаллифи, «Қишлоқ ҳақиқати»нинг Андижон вилояти бўйича мухбири Абдуҳалил Қорабоевни 2 минг сўм пул мукофоти билан тақдирлашга қарор қилинди.**

Таҳририятимиз билан қарийб 20 йилдан бери ҳамкорлик қилиб келаётган жамоатчи мухбирларини, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг билимдон мутахассисларини, маданий-маърифий жабҳаларнинг жонкуярларини рағбатлантириб бориш мақсадида улар учун ҳам алоҳида кўрик-танлов ўтказилмоқда. **Таҳрир ҳайъатимиз март ойида ўзининг «Барҳаёт қўшиқлар», «Олтин дарвоза» ва маънавий қадриятларимиз ҳақидаги бошқа туркум мақолалари билан фаол қатнашган Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика олий билимгоҳи талабаси Хайрулла Нуриддиновни бир ярим минг сўмлик пул мукофоти билан тақдирлашни лозим топди.** Таҳрир ҳайъати йиғилишида бир гуруҳ жонкуярларимиз — Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги чорвачилик бошқармаси бошлиғи Тўхтасин Ғаниев, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги диний ишлар қўмитаси раиси Ғани хожи Абдуллаев, Тошкент давлат аграр дорилфунуни кафедраси мудири Афанасий Лесняк долзарб мавзуларни ёритишда фаол қатнашаётганликлари таъкидлаб ўтилди.

Замондошларимизнинг ҳаёти тўлақонли ва ёрқин акс эттирилган фотосуратлар, бир туркумни ташкил этувчи суратли лавҳаларнинг муаллифлари ҳамда бадиий расмлари билан иштирок этаётган мусаввирлар ўртасида ҳам кўрик-танлов йўлга қўйилган бўлиб, унинг ғолиблари ой сайин эълон қилиб борилмоқда. **Таҳрир ҳайъатимиз Қашқадарё вилояти Касби район «Садоқат» газетаси фотомухбири Бўтавой Исмоиловни Наврўз мавзуидаги туркум фотосуратлари учун минг сўм пул мукофоти билан тақдирлашга қарор қилди.** Шофиркон район газетаси фотомухбири К. Каримов таҳририятимизга яқиндан кўмак бераётганлиги таъкидлаб ўтилди.

«Қишлоқ ҳақиқати» кўрик-танлови ҳар ой ниҳоясида якунланиб, унинг тақдирланган ғолиблари эълон қилиб борилади. Барча қаламкашларни, ижодкорларни ушбу ижодий мусобақада фаол қатнашишга даъват этамиз.

ЗАЁМЛАРИНГИЗНИ ТЕКШИРИНГ

Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 12 фоизли ички ютуқлар заёми 1993 йил 30 мартда Термиз шаҳрида ўтказилган тўртинчи ютуқлар тиражининг

МАЪЛУМОТНОМА ЖАДВАЛИ

Ютуқлар заёмнинг олтита разрядидаги серия ва номерлари қуйидагича бўлган облигацияларга чиқди:

Серияси	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	Серияси	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)
00036	1—100	5000	23197	074*	25000
00289	070*	50000	23325	050*	25000
00296	1—100	5000	23340	1—100	5000
00379	084*	25000	23798	009*	25000
00435	015*	50000	23982	066*	25000
00455	1—100	5000	23995	1—100	10000
00567	1—100	5000	24344	006*	25000
00705	1—100	5000	24433	1—100	5000
01653	1—100	5000	24556	013*	25000
01840	1—100	5000	24558	1—100	5000
02025	050*	25000	24581	1—100	10000
02040	1—100	5000	26132	1—100	2000
02146	1—100	2000	26783	036*	25000
02189	045*	50000	26794	002*	25000
02853	1—100	2000	27158	012*	25000
03024	039*	25000	27429	1—100	5000
03637	1—100	5000	27984	1—100	5000
03801	1—100	10000	28361	058*	25000
03961	1—100	5000	29030	1—100	5000
04633	1—100	10000	29142	041*	25000
04760	1—100	2000	29232	1—100	5000
05374	1—100	5000	29435	078*	100000
05531	1—100	5000	29579	098*	25000
05605	1—100	5000	29581	075*	25000
05807	1—100	10000	29634	1—100	5000
05837	1—100	2000	29778	1—100	5000
06205	095*	50000	30061	1—100	5000
06316	1—100	5000	30093	1—100	5000
07200	1—100	5000	30429	1—100	5000
07421	100*	25000	30545	045*	25000
07673	009*	50000	30987	037*	25000
07753	1—100	5000	31020	1—100	5000
07838	077*	50000	31315	1—100	5000
08110	1—100	10000	31967	043*	50000
08219	091*	50000	32151	1—100	2000
08396	1—100	5000	32789	1—100	5000
08698	093*	25000	33507	1—100	5000
08767	1—100	10000	34009	030*	50000
08955	002*	25000	34050	1—100	10000
09343	1—100	2000	34108	096*	50000
09593	055*	25000	34540	006*	25000
09639	1—100	5000	34656	069*	100000
10079	099*	25000	34697	1—100	5000
10491	1—100	2000	34777	1—100	5000
10524	1—100	2000	35483	041*	50000
10877	1—100	5000	36027	040*	50000
11060	090*	25000	36052	1—100	2000
11084	1—100	5000	36379	1—100	5000
11106	013*	50000	37050	1—100	5000
11260	079*	50000	37271	052*	50000
11540	016*	25000	37517	1—100	5000
11618	1—100	5000	37952	073*	25000
11656	1—100	5000	38064	1—100	5000
11832	015*	25000	38189	070*	25000
11885	1—100	2000	38288	022*	250000
12433	044*	25000	38451	1—100	5000
12511	056*	25000	38885	1—100	5000
12572	1—100	2000	39061	1—100	5000
13060	1—100	5000	39822	1—100	5000
13601	072*	50000	39974	074*	25000
13761	1—100	5000	39994	041*	100000
14180	088*	25000	40212	027*	50000
14411	1—100	2000	40240	1—100	5000
14576	1—100	5000	40657	050*	50000
14866	1—100	5000	41594	1—100	5000
14929	008*	50000	41746	1—100	5000
15039	1—100	5000	41918	040*	25000
15109	1—100	5000	42073	072*	25000
15222	1—100	2000	42155	015*	25000
15324	039*	25000	42239	1—100	5000
15412	1—100	5000	42416	077*	25000
16223	1—100	5000	42699	015*	25000
16271	1—100	2000	43300	1—100	2000
16915	020*	25000	43501	1—100	5000
17309	1—100	10000	43598	1—100	5000
17373	1—100	5000	43887	1—100	5000
17529	067*	25000	44330	1—100	5000
17808	1—100	5000	44386	1—100	5000
17973	009*	25000	44426	1—100	5000
18459	061*	50000	44646	049*	25000
18729	1—100	10000	44904	1—100	5000
18857	1—100	5000	45325	1—100	5000
19136	081*	25000	45662	1—100	2000
19230	1—100	5000	46232	1—100	5000
19942	002*	25000	46565	1—100	2000
20413	1—100	5000	46572	1—100	5000
20462	1—100	5000	46909	1—100	5000
20475	1—100	5000	47056	1—100	5000
20769	098*	25000	47196	041*	25000
20782	099*	25000	47316	1—100	5000
20806	039*	100000	47941	004*	25000
21145	1—100	5000	48842	035*	50000
21393	1—100	2000	48896	1—100	2000
21490	1—100	5000	49055	1—100	5000
21741	1—100	5000	49256	022*	100000
21840	1—100	5000	49390	099*	50000
21849	1—100	5000	49474	073*	50000
22536	033*	50000	49560	033*	25000
22738	016*	50000	49954	1—100	2000
23120	1—100	5000	49995	1—100	5000

*) Шу серияадаги облигацияларнинг қолган номерига 2000 сўмдан ютуқ чиқди.

Жадвалда 500 сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган.

1000 сўмлик облигацияларга бир хил миқдорда 10000, 5000, 2000 сўмлик ютуқ чиққан тақдирда ютуқ чиққан сериядаги облигацияларнинг барча номерларига айнан 20000, 10000, 4000 сўм ютуқ тўланади.

1000 сўмлик облигация номерлардан бирига 25000, 50000, 100000, 250000 сўм миқдорида ютуқ чиққанда унинг иккинчи номерига 2000 сўм чиқади ва облигация бўйича 27000, 52000, 102000, 252000 сўм тўланади. 250 сўм қийматидаги облигацияларга 500 сўмлик облигацияга чиққан ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ пулига чиққан облигациянинг бевосита қиймати ҳам киради.

Ушбу жадвал расмий ҳужжат ҳисобланиб Ўзбекистон Республикаси Жамғарма банкининг муассасалари томонидан яна шу ҳужжат асосида рўзноманинг кейинги сони чиққан кундан бошлаб ютуқларни белгиланган тартибда тўлай бошлайди.

Ютуқлар тиражини ўтказиш комиссиясининг раиси Термиз шаҳар ҳокими

Қ. Ҳ. АҲМЕДОВ.

Тираж комиссиясининг масъул котиба Ўзбекистон жамғарма банкининг аҳолига комплекс хизмат кўрсатиш бошқармаси бошлиғининг муовини.

Т. М. МИНИБОЕВА.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ, (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодовощвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000096. Буюртма Г—170. Т. 31830. нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди — 21.00

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6.